NAŠ TEDNIK

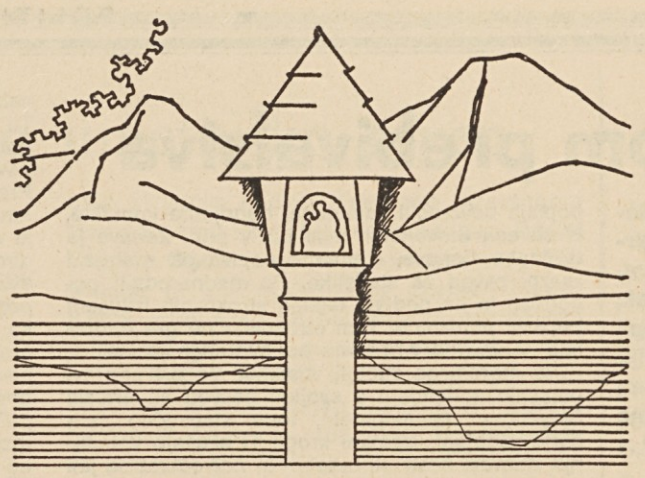

KULTURNO POLITIČNO GLASILO

Poštni urad: 9020 Celovec — Verlagspostamt: 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt P. b. b.

LETNIK XXIII. / ŠTEVILKA 22 CELOVEC, DNE 27. MAJA 1971 CENA 2.50 ŠILINGA

V NEDELJO POPOLDNE V DELAVSKI ZBORNICI:

Lepa šolska akademija Slovenske gimnazije v Celovcu

V veliki dvorani Delavske zbornice je bilo v nedeljo popoldne zelo prisrčno, prijetno in živahno ozračje: nagovori, petje, recitacije, balet, telovadba, veseli obrazi otrok, zadoščenje vzgojiteljev.

Že zgodaj popoldne so z vseh strani Podjune, Roža in Zilje prišli rojaki, da prisostvujejo zaključni šolski prireditvi z bogatim sporedom, ki je pokazal, da so učitelji naših dijakov šolsko mladež skrbno pripravili za nastop. To je ponoven dokaz, kako je našemu človeku obstoj in napredek slovenske šole pri srcu.

Šolarji in profesorji zavoda so se tokrat primerno oddolžili spominu glasbenika-vzgojitelja dr. Franceta Cigana. Občinstvo je v imenu učiteljev in šolske mladine pozdravil ravnatelj dr. Pavle Zablatnik, ki se je hkrati zahvalil za številno udeležbo in izrazil upanje, da bi prireditev dobro uspela.

Dr. Zablatnik je v svojem tehtno utemeljenem govoru povedal tole:

Vsakoletna šolska akademija nudi Državni gimnaziji za Slovence vedno spet novo ugodno priložnost, da vsaj v bežnih utrinkih predstavi širši javnosti nekaj sadov marljivih učnih in vzgojnih prizadevanj na šoli. Letos vam naši dijaki za spremembo spet razstavljajo svoje risbe in ročna dela v prostoru pred to dvorano, na odru pa se bo odvijal pester spored z govorjeno besedo, glasbo in petjem ter s telovadnimi nastopi in prizori. V imenu šole se vam prisrčno zahvaljujem, da ste se spet v tako obilnem številu odzvali našemu vabilu. Vaša obilna udeležba nam je dokaz vašega živega zanimanja za našo šolo in vašega zaupanja do nje. Oddolžili se bomo temu zaupanju pač najbolje s tem, da bomo našo šolo tudi za naprej držali na takšni ravni, da v ničemer ne bo zaostajala za ostalimi avstrijskimi gimnazijami.

Žetev 14-letnega obstoja Slovenske gimnazije je vsekakor razveseljiva. **Letos šteje naša šola 423 dijakov in dijakinj, število abiturientov pa se bo v tem šolskem letu z letošnjimi maturanti vred povzpelo točno na 250, če bo matura vsem dobro uspela.**

Najbolj pa nas veseli to, da bomo letos po 14-letnem čakanju vendarle doživeli začetek gradnje lastnega poslopja za našo gimnazijo — in to menda še meseca junija ali pa vsaj julija tega leta. Projekt za gradnjo, ki sta ga predložila arhitekta NITSCH in JANEZ OSWALD zveznemu ministrstvu za gradnje in tehniko, je odobren, model je bil že oktobra lanskega leta uradno razstavljen pri koroški deželni vladi. V začetku aprila tega leta pa je končno prišlo do razpisa stavbenih del. Dne 28. aprila t. l. je bil zadnji rok za oddajo pismenih ponudb. Vloženih jih je bilo 10. O njih zdaj razpravljajo na Dunaju in v kratkem bo padla odločitev, komu bodo izročena stavbena dela. Medtem pa je tudi celovški magistrat že razpisal komisijsko razpravo o gradnji. (Razprava je bila 24. 5. 1971.)

Nato je ravnatelj prisrčno pozdravil najprej številne častne goste, nato pa ostalo občinstvo.

Po pozdravu je vodja zavoda nadaljeval: **Preden pa preidemo k sporedu akademije, naj se še v žalosti spomnimo, da nam je v tem šolskem letu dne 23. februarja smrt z neusmiljeno roko ugrabila vzornega vzgojitelja in ljubitelja mladine, prof. dr. Franceta Cigana. Prosim, da se blagega pokojnika stojé spomnimo z minuto molka.**

Od vsega začetka, od ustanovitve Slovenske gimnazije, je prof. Cigan poleg obveznega glasbenega pouka prevzel in z vnemo gojil tudi zborovsko petje. Ob rastočem številu učencev je polagoma ustanovil na Slovenski gimnaziji kar štiri zbore: mladinski zbor nižješolcev, moški zbor višješolcev in združeni mešani zbor, ki je štel blizu 250 pevcev in pevk iz vseh razredov; kakih 70 najboljših pevcev in pevk pa je pritegnil še posebej v svoj »izbrani mešani zbor«. Z vsemi temi zbori je nastopal na vsakoletni šolski akademiji, z izbranim zborom pa je imel še razne izvenšolske nastope. S tem zborom je žel mnogo priznanja pri avstrijskih šolskih in izvenšolskih pevskih tekmovanjih, pa tudi pri nastopih v inozemstvu, kakor npr. lani v Boznu na Južnem Tirolskem, predlanskim pa v Ljutomeru in na Mladinskem pevskem festivalu v Celju, kjer je ta zbor prejel za nagrado srebrno plaketo.

Kot vzgojitelj je dr. Cigan v šoli prav tako kakor v Dijaškem domu Mohorjeve družbe, ki ga je vodil, imel vedno odprto srce za mladino, ki se ji je naravnost razdajal. Znal je pridobiti njeno zaupanje. Vzdušje v dijaškem domu riše eden izmed njegovih najstarejših gojencev takole: »V našem domu je vladal duh razumevanja, domačnosti, topline, kot nudi to v izobilju samo rojstni dom. In to je bil jekleni temelj našemu bodočemu življenju, katerega je skozi vsa leta gradil naš dobri zgledni vzgojitelj...« Zares lepšega priznanja gojenec ne bi mogel dati svojemu vzgojitelju!

V globoki boli so se zato dijaki in profesorji Slovenske gimnazije poslavljali od priljubljenega učitelja, vzgojitelja in ljubitelja mladine, preden ga je zagrnila črna gomila. S toplo besedo so mu izpovedali priznanje in zahvalo, z rdečimi nageljni mu pokrili krsto v znak ljubezni in spoštovanja, s pesmijo pa potrdili njegovo oporoko, zapisano v koroški budnici »Dro, bratje, skupaj se vstopimo« in v Kernjakovi »Rož, Podjuna, Zila«, ki poje tudi o tem, da »v sveti zemlji sniva zvest slovenski sin.«

O zvestem Slovenskem sinu dr. Ciganu pa bi dejali s Simonom Gregorčičem:

Umrl je mož! — Ne, ni umrl!
Še duh njegov živi med nami,
na delo nas budi in drami.
Umrl on ni,
v nesmrtnih delih on živi.

SLAVA NJEGOVEMU SPOMINU!

(Nadaljevanje na 4. strani)

V spomin dr. Francetu Ciganu

Prof. dr. Cigana, ki je našel med kor. Slovenci svojo drugo domovino, ni več. Velikansko, bolečo vrzel je zapustil zlasti na Slovenski gimnaziji, ki ji je 13 let posvečal vso svojo ljubezen kot učitelj glasbe in petja. Sveta dolžnost nam je, da se ga hvaležno spomnimo z žalno komemoracijo v prvem delu današnje šolske akademije. Saj so se prav na vsakoletnih akademijah Slovenske gimnazije posebno vidno kazali najlepši uspehi njegovega načrtnega in vztrajnega dela na področju pevske in glasbene kulture.

Leta 1959, ko je mlada Slovenska gimnazija stala šele v drugem letu svojega obstoja, je prav prof. dr. Cigan prvi sprožil misel na uvedbo vsakoletne šolske akademije s kulturnim sporedom. Še isto leto se je Slovenska gimnazija predstavila javnosti z dobro uspelo prvo akademijo. Že pri tej in pri vseh naslednjih akademijah je dr. Cigan vedno prevzel in nosil glavno breme priprav — s svojim izbranim in sila zahtevnim pevskim sporedom — prav do lanskega leta, ko ga je huda bolezen že silila, da je sedé dirigiral. Kljub stopnjujočim se bolečinam ob zahrbtni bolezni, ki mu je že dalj časa vidno izpodjedala telesne moči, je dr. Cigan tudi že za letošnjo akademijo pripravljal pevski spored. Dve pesmi je celo že začel vaditi: DEBELI KUM, PRISEGA. Ti dve pesmi sta na sporedu današnje akademije. Zapel ju bo združeni zbor pod vodstvom prof. Jožeta Ropitza. Tako bo dr. Cigan s tema pesmima in še z drugimi, ki so mu bile posebno pri srcu, navzoč na tej akademiji.

Njegovo navzočnost pa bomo doživeli danes še na drug način, ko bosta dva predstavnika Zveze kulturno prosvetnih organizacij Slovenije, in sicer g. predsednik strokovnega odbora za glasbo Marjan Gabrijelčič in g. prof. dr. Primož Kuret v okviru žalne komemoracije svečano izročila Slovenski gimnaziji za dr. Franceta Cigana Gallusovo plaketo kot visoko odlikovanje za vse velike zasluge, ki si jih je pokojnik pridobil na področju glasbene kulture kot učitelj glasbe in petja na Slovenski gimnaziji, kot ustanovitelj in vodja slovečega pevskega zbora JAKOB PETELIN GALLUS, kot priznan skladatelj in zlasti kot vnet in neutruden zbiratelj in raziskovalec koroških slovenskih narodnih in ponarodelih pesmi. Da bi stal dr. Cigan danes živ med nami, kako radi bi mu segli v roke z iskrenimi čestitkami. Žal pa odlikovanec zaradi prerane smrti ni več doživel izročitve odlikovanja, ki mu je bilo podeljeno 13 dni pred njegovo smrtjo — dne 10. februarja t. l. Velika čast je za našo gimnazijo, da bo smela prevzeti in hraniti to odlikovanje kot dragocen spomin na odličnega učitelja, vzgojitelja in ljubitelja mladine, dr. Franceta Cigana.

Kot učitelj glasbe na Slovenski gimnaziji je dr. France Cigan kot malokdo znal razgibati mladino ter ji vcepiti globoko ljubezen do slovenske pesmi. Repertoar pesmi je sproti bogatil s koroškimi narodnimi pesmimi, ki jih je nabral med našim koroškim življem ter jih rešil pozabe, »da ne pojdejo z nami v grob ...«, kakor je zapisal v lanskem Letnem poročilu naše gimnazije.

Nixon ne bo pustil Evrope na cedilu

Ugledni ameriški senator Mike Mansfield, ki načeluje demokratom v senatu, je mnenja, da bi Amerika morala močno skrčiti število svojih čet v Evropi, ker ima z njimi ogromne izdatke. Njegov predlog je močno vznemiril evropske države, ki so članice Severne atlantske zveze (NATO). Vznemirjenje se je še povečalo, ko je Brežnjev, glavni tajnik komunistične stranke, na zborovanju v Tbilisiju (Tiflisu) povabil zahodnjake na pogovore o okrnitvi čet v Evropi. Kaže, da je bil strah evropskih držav, ki so včlanjene v NATO, neupravičen. Nixon je namreč izjavil po svojem glasniku, da se Združene države Amerike ne bodo odločile za takšen korak, ne da bi se poprej posvetoval z drugimi članicami NATO. Senat je z veliko večino odbil Mansfieldov predlog.

Kongres manjšinske unije na Švedskem

Dr. Vospernik ponovno izvoljen za podpredsednika FUEV

V dneh od 19. do 22. maja 1971 je zasedal kongres Federalistične unije evropskih manjšin v Karlstadu na Švedskem. Med približno 90 udeleženci iz vseh predelov Evrope in tudi Amerike so se udeležili kongresa tudi predstavniki koroških in v Italiji živečih Slovencev. Za Narodni svet koroških Slovencev, ki je član Unije, sta se udeležila kongresa dr. Reginald Vospernik in Karl Smolle, za tržaške Slovence ter Slovence na Goriškem in v Kanalski dolini pa sta bila na Švedskem deželni svetovalec dr. Drago Štoka in Simon Prešern iz Trbiža.

Pri volitvah je bil potrjen dosedanji odbor, ki mu predseduje južni Tirolec dr. Friedl Volgger; v predsedstvo pa je bil tudi ponovno izvoljen dr. Reginald Vospernik. Tako Dr. Drago Štoka kot tudi dr. Vospernik sta podala na kongresu situacijsko poročilo o položaju narodnostnih skupin, ki sta jih zastopala.

Izčrpnejše poročilo bomo objavili v naslednji številki Našega tednika.

Pismo notranjemu ministru

Hubert GREINER, Josef MIKL
Palffygasse 7/1/6
1170 Wien Wien, am 13. 5. 1971

An den
Bundesminister für Inneres
Otto Rösch
1010 Wien

Sehr geehrter Herr Bundesminister!

Wir haben anläßlich der Volkszählung 1971 das Personenblatt nach bestem Wissen und Gewissen, wie es das Gesetz verlangt, ausgefüllt. Als Umgangssprache haben wir, da wir ausschließlich Umgang mit Slowenen pflegen, slowenisch eingetragen.

Der für unser Haus bestellte Zählkommissär Oswald Jablonka jedoch radierte unsere Eintragung mit dem Hinweis, wir seien in Österreich, also sei die Umgangsprache deutsch, aus und kreuzte eigenmächtig als Antwort deutsch an. Zeugen dieser seiner gesetzwidrigen Handlung waren: Hubert GREINER, Josef MIKL, Adressen wie oben; Franz HADERLAP, Geblergasse 42/I/9, 1170 Wien und Johann DOMNANOVICH, wohnhaft in 1080 Wien, Albertgasse 48.

Gem. § 7 des Volkszählungsgesetzes 1950 begeht jeder, der die Richtigkeit oder Vollständigkeit der Zählung sowie ihre Durchführung überhaupt gefährdet, wenn darin keine strenger zu bestrafende Handlung gelegen ist, eine Verwaltungsübertretung.

Wir ersuchen Sie, als Aufsichtsorgan dafür zu sorgen, daß die zuständige Behörde den gen. Zählkommissär zur Verantwortung zieht und die Fälschung korrigiert.

Mit vorzüglicher Hochachtung
Hubert Greiner, Josef Mikl, e. h.

Durchschriften ergehen:
1. Herrn Bundeskanzler dr. Bruno Kreisky, 1010 Wien,
2. Narodni svet koroških Slovencev und Zveza slov. organizacij Celovec.

● **Juan Domingo Peron,** bivši argentinski predsednik, se bo lahko vrnil v domovino. Kot je znano, je po izbruhu revolucije Peron moral zbežati iz države najprej na neko paragvajsko vojno ladjo, potem pa v Paragvaj, Venezuelo, San Domingo in končno v Španijo.

Past s popisom prebivalstva

V reviji „Tovarišu“, št. 20, je izšel sestavek o obliki intervjuja, vodil ga je Jože Šircelj, z dr. Vladimirjem Klemenčičem, prof. filozofske fakultete v Ljubljani. Sestavek, ki ima naslov „Past s popisom prebivalstva“ se bavi z ljudskim štetjem pri nas v Avstriji, s posebnim ozirom na popis prebivalstva na južnem Koroškem. Zaradi izredno aktualne vsebine, ga prinaša tudi naš list, in sicer v celoti. (Op. ured.)

Tovariš profesor, dvanajstega maja se je na Koroškem in v vsej Avstriji začel popis prebivalstva. Ker ste proučevali prejšnje popise prebivalstva, z vidika, kako so obravnavali slovensko manjšino, koroške Slovence, vas prosim, da orišete značilnosti letošnjega popisa.

DR. KLEMENČIČ: Kakor v mnogih drugih deželah, kakor smo imeli popis tudi v Jugoslaviji, so tudi v Avstriji 12. maja začeli to delo. Z vidika koroških Slovencev je pomembno, kako se je avstrijski statistični urad v popisnem vprašalniku tokrat opredelil do vprašanja občevalnega jezika, ki je bilo že pri prejšnjih popisih kamen spotike. Tokrat so ta vprašanja vključili v točko osem vprašalnika. Mimo vprašanja o rojstvu, spolu, družinskem stanju, poklicu, veri, šolski izobrazbi, delovnem mestu in še nekaterih drugih je torej v osmi točki tudi vprašanje, ki se nanaša na občevalni jezik prebivalstva. Ob letošnjem popisu se eno od vprašanj glasi „Umgangssprache“ (občevalni jezik). Pred zelenim „okencem“, ki ga je treba samo še prekrižati s svinčnikom, je že natisnjen možni odgovor „deutsch“ (nemško), zraven pa je še kot nekakšen privesek pripis „andere (auch mehrere Sprachen) und zwar“, se pravi drugi jeziki — možnost je navesti tudi več, in sicer.

Zakaj je — v primerjavi s popisi leta 1951 in 1961, ko so zajemali več jezikovnih kategorij — prišlo zdaj do skrčenja možnih odgovorov na tiskano „nemško“ in na „druge jezike“.

DR. KLEMENČIČ: Dejstvo, da slovenščina kot možen odgovor — podobno kot hrvaščina za Gradiščanske Hrvate — v vprašalniku sploh ni omenjena, je nedvomno dokaz diskriminacije, sloneč na predpostavki, češ, saj nemški itak vsi govore, medtem ko je slovenščina obravnavana kot kateri koli jezik, ne pa kot jezik manjšine, živeče v Avstriji, o kateri je avstrijska republika z državno pogodbo sprejela mednarodne obveznosti.

Sleherna diskriminacija je pritisk, da bi zatajil sebe ...

DR. KLEMENČIČ: Seveda tudi procedura ob vpisu otrok v dvojezične šole je pritisk, hud moralni pritisk, ki razdvaja družine in kliče v spomin, kar se je dogajalo s koroškimi Slovenci pred prvo svetovno vojno, po njej, med dvema vojnama, pod Hitlerjem in tudi v nedavni minulosti. Ko je bila ukinjena dvojezična šola za vse otroke v dvojezično mešanem ozemlju južne Koroške, so s tem zanetili spore ne le med avstrijskimi Nemci in Slovenci na Koroškem, marveč tudi znotraj družin, pač tam, kjer so družine jezikovno mešane.

Diskriminacija je možna tudi pri reševanju drugih socialnih in gospodarskih vprašanj. Izobraženi in v predpisih podkovani člani manjšine se taki diskriminaciji sicer lahko postavijo po robu in uveljavijo svoje pravice, ki jim gredo, teže pa je, možnost diskriminacije pa je hujša pri tistih koroških Slovencih, živečih na podeželju, ki ne morejo spremljati zamotanih in spreminjajočih se predpisov.

Ugotovitve, podatke prejšnjih popisov, zlasti tistih iz leta 1951 in 1961 so določeni, Slovencem nenaklonjeni krogi izkoristili za dokazovanje, kako šibka je njihova narodna zavest, skratka za to, da bi še močneje uveljavili svoje germanizatorske cilje. Kakšne so bile torej posledice prejšnjih popisov?

DR. KLEMENČIČ: Profesor Bogo Grafenauer, profesor Janko Pleterski in jaz smo v svojih študijah pokazali in dokazali, da so s postopki ob popisih povzročili zapletene, neprijetne konflikte, ki seveda Slovencem niso bili v prid. Zadeva je takšnale. Osnove, elemente popisa da avstrijski zvezni zavod za statistiko. Po mednarodnih pogodbah in na podlagi lastnih strokovnih izkušenj pripravi popisnice. Tem strokovno ne gre oporekati — vse do vprašanja pogovornega jezika.

Ne morem se znebiti vtisa, da že pri pripravi popisnic sodelujejo s svojimi nasveti ali pritiski Slovencem nenaklonjeni, toda statistično vendarle vzgojeni, izšolani krogi. Ti skušajo vprašanja zmerom sestaviti tako — in največkrat se jim to posreči — da so statistično, strokovno v redu in sprejemljiva tudi za sicer dobronamerne ljudi, ki pa ne poznajo položaja na terenu, na južnem Koroškem. In tako pride do tega, da s takim ravnanjem zmanjšajo vrednost celotnega popisa.

Kako pa to dosežejo?

DR. KLEMENČIČ: Rekel sem že, da so v popisnicah bila vsa vprašanja strokovno zelo dobro sestavljena, da pa vprašanje v občevalnem jeziku, rekel bi, vsebuje past. Ta past je v tem, da je bil naveden določeno en sam jezik, in sicer nemščina.

Se vam ne zdi, da je to psihološko zastavljeno tako, da bi člani slovenske manjšine morebiti samogibno prekrižali, se pravi podpisali nemščino, zastali pa ob praznem prostoru za odgovor o „drugih jezikih“?

DR. KLEMENČIČ: Takšna formulacija vprašanja v točki osem popisnice je hočeš nočeš usmerjena na to, da bi popisovane ljudi „razbremenili“ določenega duševnega in moralnega napora, se pravi, da bi jim „prihranili“ odločitev za to, da bi vpisali v rubriko „drugi jeziki“ slovenščino. Je že tako, da pred vsakim popisom prebivalstva krogi iz Heimatdiensta in okoli njega razvijejo živahno, načrtno dejavnost. Dajejo navodila, razpošiljajo okrožnice, kako je treba ravnati ob popisu, kako je treba vplivati na ljudi, kako pridobiti omahljive in podobno. Tako najprej anonimno napeljejo statistično službo na to, da ukrene vse potrebno po strokovni plati, nato pa skušajo v okviru takega, na videz objektivnega vprašalnika uveljaviti svoje, zoper Slovence naperjene interese. Čudim se, da Slovence kot manjšine, živeče v Avstriji, nikoli v vseh teh letih, niso vprašali, kakšno naj bi bilo po njihovem mnenju to vprašanje o občevalnem jeziku, če že ne sprašujejo po materinem jeziku. Tako so Slovenci samo prisiljeni odgovarjati na vprašanja, ki jih zasnujejo krogi, o katerih sem govoril. Kot strokovnjak za regionalnodemografska vprašanja, pa tudi za vprašanja manjšin se upravičeno vprašujem, zakaj ravno tako, zakaj dovoljujejo, da so taki popisi zoper duha sodobne politike do manjšin.

Kako pa pravzaprav poteka popis? Kako je s popisovalci?

DR. KLEMENČIČ: Podrobnosti o letošnjem načinu dela popisovalcev mi niso znane. Vem pa, kako je zadeva tekla pred desetimi leti, ob tedanjem popisu. Tedaj so bili popisovalci izbrani po proporcu glede na moč posameznih političnih strank oziroma skupin v posameznih občinah. Že to dejstvo, merilo pri izbiri popisovalcev kaže, da je imel tedaj popis izrazito politično noto. Jasno, popisovalci kot predstavniki določenih političnih struj so razumljivo imeli do slovenskega vprašanja opredeljeno, praviloma nenaklonjeno stališče in zato so bili tudi popisni rezultati velikokrat ustrezali številu posameznih predstavnikov posameznih strank in grup med popisovalci.

Tedaj, 1961. leta in tudi poprej so zajemali s popisom veliko število jezikovnih grup oziroma kombinacij. Za kaj je šlo po vašem letos, ko je prišlo do obrata v nasprotno smer?

DR. KLEMENČIČ: Ko prebiram rezultate popisa 1951. in 1961. leta, se ne morem znebiti vtisa, da je bilo veliko število jezikovnih grup pri odgovorih o občevalnem jeziku začetek ustvarjanja zmešnjave, od katere so si nekateri obetali politične, antislovanske koristi, da je bilo to hoteno ustvarjanje pogojev za različne, večidel samovoljne interpretacije rezultatov popisa. Pred seboj imam zbornik Razprave popisa 1951. leta. Tu je povzetek variant jezikovnih grup, ki so jih potlej statistiki objavili. Teh variant je bilo tedaj devet, pri popisu deset let kasneje pa sedem. Predvsem so z njimi privlekli na dan jezikovno kategorijo „vindiš“, ki je sad nacističnih časov in ki sicer ne zdrži nobene znanstvene kritike. Čudim se, da ni za te variante v strokovni literaturi avstrijskih piscev nikjer opredeljeno, kaj sploh pomenijo, čudim se, da strokovni uslužbenci, ki so pripravljali gradivo za objavo, niso vedeli, da gre v bistvu za navaden nesmisel, za strokovno nevzdržno prakso. S tem pojavom smo imeli opravka ob obeh prejšnjih popisih.

Poglejte. Loga vas in Škofiče sta bili popisno razdeljeni tako, da je meja tekla po sredi ene od vasi. Na eni strani so delovali Slovencem nenaklonjeni popisovalci, na drugi Slovencem naklonjeni ali vsaj nevtralni. Tako so bili rezultati popisa na prvi strani predvsem v smislu dokazovanja, da je večina nemška, da ljudje govore kvečjemu nemško in še „vindišarsko“, nikakor pa ne slovensko. Na drugi strani taistega kraja je bila podoba drugačna ... Torej, take reči bi morali statistiki videti in jih preprečiti, če že ne pri popisu samem, pa vsaj pri objavi rezultatov.

Kako je to mogoče?

DR. KLEMENČIČ: Je bilo mogoče. Zgodilo se je, da je bilo v nekaterih občinah 1951. leta polovico takih, ki so napisali, da govore slovensko, deset let kasneje pa je statistika objavila, da jih je zelo malo! Če bi strokovno vestno delali, bi morali primerjati izide obeh popisov in se vprašati, kako je to mogoče, če je sploh mogoče.

Je torej po vaše neka zveza med metodami uradne statistike in političnimi interesi Slovencem nasprotnih krogov?

DR. KLEMENČIČ: Eno je gotovo: nit vodi od strokovne priprave popisa, pri kateri so bili prisotni s svojim vplivom krogi, ki so želeli pripeljati stvari tako daleč, kot so jih pripeljali, s strokovnimi, navzven neoporečnimi metodami. Dosegli so, da je nastala zmeda, da že popisovalec sam največkrat ni vedel, kaj je prav in kaj ne, še manj pa tisti, ki je odgovarjal na vprašanja.

Če bi pregledali vse popise prebivalstva na Koroškem, leta 1923, 1943, 1939 pod Hitlerjem, 1951 in 1961, pod kakšen skupni imenovalec bi se jih dalo spraviti?

DR. KLEMENČIČ: Kot sem že rekel, je bila na eni strani ves čas prisotna težnja, da bi našteli čim manj ljudi s slovenščino kot občevalnim jezikom. To velja za obdobja do konca druge svetovne vojne, nato pa je šlo za to, da bi našteli čim manj ljudi s slovenskim in „vindišarskim“, občevalnim jezikom. Takšno ravnanje ima dvojen namen. Na eni strani krhati samozavest pri Slovencih, kajti če našteješ manj ljudi kot jih je v resnici v neki nacionalni skupini, je to za to skupino seveda neprijetno. Na drugi strani pa se mi zdi, gre še za nekaj važnejšega. Gre za ustvarjanje videza navzven, pri poštenem, naprednem nemškem prebivalstvu na Koroškem in v Avstriji sploh, pa tudi za ustvarjanje za Slovence neugodnega videza v mednarodnem merilu. To, mislim, je poglavitni cilj, sicer si namreč drugače ne moremo predstavljati, da bi mogla sicer dobra strokovna služba dopustiti take „kikse“, ki očitno kažejo na hoteno zlorabo teh podatkov.

Zahteve po ugotavljanju manjšine so sicer uradni krogi zavrnili. Kakšne možnosti so, da bi rezultate letošnjega popisa pristaši ugotavljanja manjšine izkoristili za svojo politiko?

DR. KLEMENČIČ: Spričo dosedanje prakse ne moremo pričakovati, da določeni krogi ne bodo uporabili teh podatkov ali da ne bi bilo tem krogom omogočeno, da bi te podatke uporabili Slovencem v škodo. A vseeno se mi zdi, da imajo Slovenci na Koroškem sorazmerno lahko nalogo kar zadeva izpodbijanje podatkov popisa. Recimo, vemo, da vpisujejo odgovore o slovenščini kot občevalni jezik samo na področju dvojezičnega šolstva na južnem Koroškem. Hkrati pa vemo, da dobiva Koroška značaj industrijske dežele, z migracijami, s sorazmerno veliko socialno mobilnostjo, se pravi, da se prebivalstvo seli v mesta, celo v druge dežele, da se zaposluje zunaj domačega kraja. Ne verjamem, da bodo na teh območjih zunaj ozemlja z dvojezičnim šolstvom upoštevali takšne odgovore.

Kako bi se dalo podatke letošnjega popisa sploh interpretirati, da bi s tem zadostili znanstvenim metodam, objektivnosti?

DR. KLEMENČIČ: Avstrijski zvezni zavod za statistiko bi lahko popravil to napako tako, da ti podatki o občevalnem jeziku na področju južne Koroške in v krajih, kjer žive Gradiščanski Hrvati, sploh ne bi bili dostopni javnosti.

Dosedanje oblike zlorabe popisnih podatkov in popisov samih so vendar take narave, da vnašajo v življenje slovenskega prebivalstva velik nemir. Nemir ob pripravi popisa, nemir pri izvedbi popisa in seveda nemir ob interpretaciji, razlagi rezultatov te statsitične akcije. Avstrijski statistični zavod bi se moral zavedati, da določene politične grupacije zlorabljajo te podatke v svoje namene, ti nameni pa niso v skladu s pravicami, ki gredo koroškim Slovencem po členu 7 državne pogodbe.

OBMEJNA IZMENJAVA MED ALBANIJO IN JUGOSLAVIJO

Mejni prehod med Jugoslavijo in Albanijo — Blato pri Debru — ki so ga zaprli pred več kot 25 leti, so ponovno odprli. Preko tega mejnega prehoda je odpotovala na krajši obisk v Albanijo skupina sto učencev debarske gimnazije. Po tem obisku bodo prišli na obisk v Debar otroci iz Albanije.

V Debru so že govorili o tem, da bi prebivalci Debra sodelovali s prebivalci mesteca Peškopeje na drugi strani meje. Pripravlja se tudi uradno vabilo kulturnim in javnim delavcem Peškopeje, da bi prisostvovali svečani otvoritvi novega doma kulture v Debru v začetku prihodnjega meseca.

V AVSTRIJI ODKRIVAJO PONAREJENA VOZNIŠKA DOVOLJENJA IZ JUGOSLAVIJE

„Kleine Zeitung“ iz Gradca poroča, da so avstrijski organi za notranje zadeve že pred časom naleteli na ponarejena jugoslovanska vozniška dovoljenja. Menijo, da je več tisoč takih dovoljenj.

Prometne oblasti v Gradcu so, da bi natanko ugotovile, koliko ponarejenih jugoslovanskih vozniških dovoljenj je na Štajerskem, organizirale te dni posebno nadzorstvo na cestah. Avstrijski prometni organi so se znašli pred uganko, ali so centri za ponarejanje teh dokumentov v Jugoslaviji ali v Avstriji oziroma v ZRN. Nekatere podrobnosti kažejo, da ponarejajo dovoljenja najbrž v vseh treh državah.

„Trgovci“ s ponarejenimi vozniškimi dovoljenji so se najbrž že poprej založili v naših trafikah s kupom obrazcev, sedaj pa te lažne dokumente le „uradno potrjujejo“.

POGOVORI V BERLINU

V Berlinu so bili te dni pogovori med vzhodnonemško vlado in zahodnoberlinskim senatom. Na tem srečanju ni bilo mogoče ugotoviti kake vidnejše spremembe v stališčih obeh strani. Medtem ko se hoče NDR pogajati o splošni ureditvi odnosov z Zahodnim Berlinom, pa se je zahodnoberlinski senat pripravljen pogajati samo o začasni ureditvi glede obiskov zahodnih Berlinčanov v vzhodnem delu mesta in v NDR.

Koroščí, vaša usoda, vaša bodočnost!

13.

Tukaj je naša žlahta! Koroščí so se le malo ženili na Kranjsko in Štajersko. Tu pa, kjer mejimo po celi dolgosti skoraj 200 kilometrov z Nemci, koliko porok je bilo sklenjenih, koliko žlahte imamo med Nemci in narobe oni med nami! Koliko izmed nas je sklenilo ravno s kakim blagim Nemcem prijateljstvo za vse žive dni!

En vrl tolstovrški posestnik, Bog ga reši skoraj jugoslovanskih spon! mi je pravil: „Glejte, gospod, še sedaj si najrajše dopisujem s svojimi kameradi od zibmarjev (7. regiment), akoravno so Nemci. Oh, kako smo se imeli radi, kako lepo je eden drugemu pomagal, dolg čas preganjat v kosarni.“

In dobra gospodinja na Stražišči ne bodi pozabljena, ki se je izrazila: „Eh, gospod, najbolje bi bilo, ko bi vse pri starem ostalo! In če se otroci ne bodo nemški učili, kaj bo z njimi? Prideš čez goro med Nemce in si cel trep!“

Komentar: Kar smo še danes, kljub znanju nemščine!

Naj se izpolnijo želje vseh previdnih slovenskih Koroščev,

naj ostane vse pri starem!

To se da doseči, če vsi glasujemo za avstrijsko Koroško!

Komentar: Vse je ostalo pri starem, vse se je poslabšalo za slovenske Korošce. Pritisk je postajal večji in narašča, Slovenci nepojasnjeno izginjujejo v uradnih štetjih (tudi letos jih bo manj), vse obljube so bile prazne fraze, nič se ni napravilo, da bi se manjšina zaščitila, sedmi člen državne pogodbe pa čaka in bo zastonj čakal na uresničitev. Kolosalna bilanca ponemčevalnega aparata zadnjih petdesetih let.

Svojim slovenskim sobratom radi tega ne bomo odtujeni. Njih književni proizvodi in časniki nas tudi v Koroški dosežejo, da vidimo, kako si življenje uravnajo. A vsega hudega, ki pride neizogibno črez tako nesrečno skupzlimano SHS-državo se bomo izognili. Ker bomo že davno pod mirno streho skupne koroške domovine.

V Švici živijo skupaj Lahi, Francozi in Nemci. Tudi oni mejijo s svojimi rojaki in vendar se ne marajo ločiti in združiti z brati v velikih državah — že vedo zakaj!

Tudi mi hočemo enako Švici pokazati, da se z drugim narodom, s katerim nas vežejo tisoče vezi, prav dobro da v miru živeti: vsak dobi svoje in vsakemu svoje privošči po naročilu našega Gospoda: „Karkoli nočete, da bi se vam prigodilo, tudi v drugim ne storite!“

PREDRAGI KOROŠKI ROJAKI!

Ni mi dalo miru, ko sem slišal in bral, kako vas lovijo brezvestneži na svoje limanice. Moral sem duška dati svojemu prepričanju, ker me osebno k vam ne pustijo, da vendar enega ali druzega svarim v zadnji uri, ko se izpolnuje usoda Koroške morebiti za stoletja. Ko se gre za srečo ali nesrečo ljudi, ki jih ljubim že celih 40 let, ne morem molčati.

Torej, ko pride do glasovanja, naj nihče ne misli na različnost naroda, temveč na skupno ljubezen do skupne matere, koroške deželice!

Vsi za Avstrijo!

Vse za avstrijsko Koroško!

Naj veje ta duh sprave in ljubezni med Vami! In dan ljudskega glasovanja bo zapisan z zlatimi črkami v zgodovini nad vse ljubljene koroške domovine!

Končam z besedami Mozesa preroka ob slovesu od svojiga ljudstva:

„Nebo in zemljo kličem v priče proti vam! Predložil sem vam življenje in smrt, blagoslov in prokletstvo. — Izvoli torej življenje, da boš živel, ti in tvoj zarod!“

(5. Mozes, 30. 19.)

Podkloštrom, septembra 1920.

Avguštin Križaj
bivši župnik Guštanjski.

Komentar: Na vsak način so Slovenci, ki so oddali glas za avstrijsko Koroško, izvolili nevede narodno smrt. Obljube tako na gospodarskem kakor na narodnem področju, s katerimi so lovili hajmatdinstovci glasove, so ostale samo obljube. Po plebiscitu je Heimatdienst „spremenil“ svoje mnenje o slovenskemu „bratu“ ter ga začel napadati v časopisih in agitirati proti slovenskemu pouku itd.

V CELOVŠKEM MESTNEM GLEDALIŠČU:

Ljubljanska Opera potrdila vrhunsko umetniško raven

Z uprizoritvijo Šoštakovičeve tragedije „Katarine Izmajlove“ so gostje navdušili gledališko občinstvo

Za našo slovensko skupnost in za naše gledališko občinstvo, je bilo nedeljsko gostovanje ljubljanske Opere umetniško doživetje, ki je na vse prisotne naredilo mogočen vtis in ki bo vsem ostalo v trajnem spominu. Slovenski operni umetniki iz Ljubljane so z uprizoritvijo Šoštakovičeve „Katarine Izmajlove“, tragedije v štirih dejanjih (9. slikah) v polni meri potrdili ugled, ki ga danes uživa osrednja slovenska operna hiša ne le v Jugoslaviji, ampak tudi v inozemstvu.

Dimitrij Šoštakovič je eden najpomembnejših ruskih glasbenikov. Vzgojen v duhu tradicij leningrajske komponistovske šole je zlasti v šolanju pri Glazunovu dosegel uglajenost v izražanju združeno s tehnično dognanostjo. Šoštakovičev slog je samonikel in izvira iz tradicij nacionalne romantike, a pri tem dosledno ne zavrača težnje po obogatitvi svoje glasbene govorice z novejšimi sredstvi in nadomestitvi starega z novim, prožnejšim in sodobnejšim slogom. Posebno v harmoničnem pogledu sledi novim, a ne odbijajočim konstrukcijam in njegove melodije rastejo iz harmonij. Izrazita za njegov slog pa sta satira in groteskност, v katerih je Šoštakovič pravi mojster.

Libreto opere „Katarine Izmajlove“ je Šoštakovič priredil skupaj z A. Preisom po noveli „Lady Macbeth iz mcenskega okrožja“ (kot se je prvotno imenovala) N. S. Leskova.

Pripoved Nikolaja Semjonoviča Leskova, ki je kot trgovski potnik prehodil velik del Rusije in temeljito spoznal ruskega človeka, je bila brez dvoma vredna odrske upodobitve. Z njo se razgrinja pred nami tipično rusko podeželje in v njem trgovec Zinovij Borisovič. V njegovem domu s trdo roko vlada oče Boris Timofejevič, tudi nad na smrt zdolgočaseno Zinovijevo ženo Katarino. Ko pride k hiši mladi hlapec Sergej, izkoristi gospodarjevo odsotnost in se splazi v Katarinino spalnico. Katarina, ki do Sergeja še ni občutila ljubezenske slasti, v eni sami noči doživi mogočno preobrazbo. Ljubezen jo prerodi. Zanjo je pripravljena storiti vse, ubiti Zinovijevega očeta, ki je zalotil Katarininega ljubimca, in odstraniti celo lastnega moža. In ko sta v resnici oba spravljena s poti, ljubimca prikrivata zločin do dneva, določenega za njuno svatbo. Tedaj pa dobrodušni, zapiti mužik slučajno odkrije Zinovijevo truplo in o najdbi obvesti policijo. Svatba je prekinjena, zločinca odvedo, Katarina in Sergej sta obsojena v pregnanstvo. Na poti v Sibirijo si Katarine naveličani Sergej izbere novo ljubico, kaznjenko Sonjetko. Obupana Katarina sune tekmico v reko, nakar še sama skoči za njo. Kolona obsojencev nadaljuje svojo pot.

Komponist je opero ustvarjal v letih 1930/32 (pozneje jo je predelal). Prva izvedba je bila leta 1934 v leningrajskem opernem gledališču. Uprizoritev je umetniške glasbene kroge zelo navdušila, a na drugi strani je sprožila ostre kritike in polemike tistih, ki so se bali, da komponistov ekspresionizem, naturalizem in formalizem ne bi kvarno vplivali na tiste ruske komponiste, ki so imeli mojstra za zgled. Tako je bilo delo po uradni uprizoritvi v Moskvi leta 1936 s strani odločujočih krogov obsojeno na pregnanstvo.

A kmalu zatem je opera najprej v Evropi, nato v Ameriki, doživela presenetljive uspehe, čeprav je izzvala tudi veliko polemik, od navdušenja do popolne odklonitve.

Komponista so označili kot glasbenika, ki je izbiral glasbo iz raznih drugih virov. In res se v tej stvaritvi prepletajo realistični in naturalistični elementi z ekspresionističnimi, romantični operni lirizmi z ljudskimi spevi in ritmi, stilizacije v polifonskem duhu s skrajnim modernim slogom tonalnost z atonalnostjo ali politonalnostjo itd. Res je opera stilno prav neenotna, a navkljub temu je umetnik ustvaril delo, ki učinkuje na še tako zahtevnega gledalca. V operi je poleg prej omenjenega veliko arioznih mest, saj je Šoštakovič sam dejal, „da je treba v operi peti“.

Opera „Katarina Izmajlova“ je ena izmed najzahtevnejših glasbenih umetnin sedanjosti, zaradi tega zahteva njena postavitev na oder tako v pevskem kot v orkestralnem pogledu izredno kvalitetne izvajalce. Ansambel ljubljanske Opere se je z uprizoritvijo tega dela predstavil koroškim ljubiteljem operne glasbe kot ansambel zelo visoke umetniške kvalitete. Bila je to predstava, v kateri je opera zablestela v vsej svoji umetniški veličini, in to po zaslugi prav vseh nastopajočih:

Med temi moramo omeniti nosilko glavne vloge odlično sopranistko **Vilmo Bukovčevo.** S svojim močnim, toplo obarvanim glasom in s svojo izrazito igralsko nadarjenostjo je dala življenje nadvse čustveno strastnemu ter upornemu liku Katarine Izmajlove. Basist **Dragiša Ognjanovič** je imponiral v vlogi nasilnega in gospodovalnega Borisa Timofejeviča. Prav tako so bili deležni največjega priznanja vsi ostali pevci-umetniki, tako tenorist **Rudolf Francl** kot Sergej, Katarinin ljubimec, tenorist **Rajko Koritnik** kot Zinovij Borisovič, Katarinin mož, **Zlata Ognjanovičeva** (sopran) kot Aksinja, **Slavko Štrukelj** (tenor), ki je sila plastično igral in pel kratko, a prav zahtevno in učinkovito vlogo pijanega mužika; **Nada Sevškova** (mezzosopran) kot kaznjenka Sonjetka. Omenimo naj še svečenika **Friderika Lupšo** (bas), **Danila Merlaka** (bas) v vlogi policijskega načelnika in **Jožeta Stabeja** (bariton) kot starega kaznjenca, ki so z lepimi glasovi požlahtnili predstavo.

Zbor, ki je bil pretresljiv, zlasti v zadnjem dejanju, je sijajno naštudiral **Jože Hanc;** režiser **Hinko Leskovšek** je speljal celotno uprizoritev spretno in zelo učinkovito razgibano. Odrskemu dogajanju primerna je bila scena **Maksa Kavčiča,** ki nam je pred oči pričarala rusko okolje.

Dirigiral je **Ciril Cvetko,** ki ni imel lahke vloge pri usklajevanju odrske igre z izvajanjem orkestra. Izredno zahtevna in obsežna partitura je pod njegovim vodstvom zaživela v vsej svoji polni zvočnosti in barvitosti.

Občinstvo, ki tudi tokrat ni napolnilo operno hišo, (manjkali so spet nemški sodeželani), se je za edinstveni umetniški užitek gostom-umetnikom oddolžilo po vsakem dejanju, zlasti na koncu predstave z živahnim ploskanjem.

B. L.

LEV DETELA:

Slovenci v nemščini in angleščini

V literarni prilogi švicarskega dnevnika „DIE TAT“ je **Lev Detela** objavil 30. januarja članek o slovenskem pesniku Josipu Murnu-Aleksandrovu. V istem časopisu je 27. marca izšel Detelov članek o nekaterih novostih na srbohrvaškem literarnem prostoru. Med drugim omenja Lev Detela novi roman Meša Selimovića „Trdnjava“. Veliki švicarski dnevnik „BASLER NACHRICHTEN“, ki izhaja dvakrat na dan v Baslu, je objavil prozo Leva Detele „Sprememba“ iz knjige „Blodnjak“ (1964), in sicer v božični številki, 24. decembra 1970. Isti časopis je v svojih nedeljskih literarnih prilogah še večkrat opozoril na slovenska dela **Leva Detele.** 17. januarja, 24. januarja in 4. aprila 1971 je objavil več proznih Detelovih tekstov iz slovenske knjige „Izkušnje z nevihtami“ (1967), v kratkem pa bo isti časopis začel z objavo cele vrste Detelovih tekstov iz iste knjige in pesmi iz knjige „Metaelement“.

Stuttgartski dnevnik „STUTTGARTER ZEITUNG“ je objavil 23. januarja Detelovo prozo „Oče postane feldmaršal“ iz knjige „Izkušnje z nevihtami“, 13. marca pa prozo „Preženi tujce“ iz iste knjige. Dunajska „DIE PRESSE“ je 20. februarja priobčila odlomek iz Detelove knjige „Atentat“ (1966) pod naslovom „Lepi škornji“, 27. marca pa je izšlo deset Detelovih tekstov iz knjige „Izkušnje z nevihtami“, ki jih je ilustrirala avstrijska slikarka Miriam Grünsfeld. Švicarski časopis „DIE TAT“ je 6. marca objavil pesem Milene Merlak „Slepčeva jutranja molitev“ iz knjige „Sodba od spodaj“ (1964). Vse Detelove tekste in pesem Milene Merlakove je iz slovenščine prevedla Hilde Bergner. V dunajski reviji „TAGEBUCH“ poroča januarja 1971 Ina Jun Broda o literarni situaciji v Jugoslaviji in citira tudi besede Milene Merlak o majhnih narodih iz pesniške zbirke „Beseda brez besede“ (1968).

V Londonu je izšla v angleškem jeziku v reviji „Review“ (št. 9, 1970) Detelova razprava o študentskem gibanju v Jugoslaviji. V kratkem pa izide v New Yorku v posebni knjigi „ESSAYS ON CONTEMPORARY YUGOSLAV LITERATURE“ esej Leva Detele o povojni slovenski književnosti. Lev Detela je temu eseju priključil posebno poglavje o slovenski literaturi v emigraciji, ki bo spregovorilo o celotni slovenski literaturi v emigraciji. Težišče eseja pa je na slovenski domovinski literaturi. Krajši članek o slovenski povojni književnosti je Lev Detela izdal že leta 1964 v londonski reviji „Review“.

SLOVENCI
doma in po svetu

NOVI DUHOVNIKI ZA SLOVENCE V NEMČIJI

V Nemčiji je zmerom več Slovencev. Z njihovim številom rastejo tudi dušnopastirske naloge. Prav zato so pred kratkim prišli tja štirje novi slovenski duhovniki, da bi delovali med rojaki. To so: **Jože Cimerman,** prekmurski rojak, ki bo skrbel za Slovence v škofijah Freiburg, Trier in Speyer; **Mirko Jereb** iz Kranja, skrbi za slovenske vernike v škofijah Osnabrück, Holdesheim in severnem delu škofije Münster, **Ludvik Rot** iz Primorske, deluje med izseljenci v škofiji Köln, **dr. Štefan Steiner** iz Beltincev v Prekmurju, deluje med Slovenci v berlinski škofiji.

NA NIZOZEMSKEM UMRL ANTON ROBEK

V Heerlerheidu je umrl Slovenec **Anton Robek.** Rajni je prišel pred 40 leti na Nizozemsko. Bil je med ustanovitelji mešanega zbora „Zvon“, kateremu je ostal zvest do smrti. Dokler mu je zdravje dopuščalo, je pridno sodeloval pri vseh dejavnostih slovenske skupnosti na Nizozemskem. Zelo je ljubil rodno zemljo; med rojaki je slovel kot dober in zvest človek.

SLOVENEC PREDAVA NA PREZBITERIJANSKI TEOLOŠKI FAKULTETI

V mestu Dubuque v ameriški zvezni državi Iowa predava na prezbiterijanski fakulteti starozavezne biblične vede Joseph L. Mihelič, v Ameriki rojen Ribničan. Njegovo teološko znanstveno delo nam je bilo doslej neznano, poznajo pa ga bralci ameriških svetopisemskih teoloških revij, kjer redno objavlja svoje članke in razprave, posebej se pa zanima tudi za zgodovino slovenskega protestantizma.

70-LETNICA ŽUPNIKA GREGORJA MALIJA

V Buenos Airesu živi in dela na tihem župnik **Gregor Mali,** ki je 12. marca obhajal svoj 70. rojstni dan. Rojen je bil v hribovski župniji Sela nad Kamnikom 1901. Pri frančiškanih v Kamniku je končal ljudsko šolo. Ker so bili doma siromašni je kot gojenec Marijanišča končal šolo na 1. državni gimnaziji v Ljubljani, kot sošolec sedanjega ljubljanskega nadškofa dr. Pogačnika; dalje je končal bogoslovje v Ljubljani, leta 1927 je bil posvečen za duhovnika. Kaplanoval je v različnih krajih Slovenije: Žužemberku, Vrhniki, nato je dobil župnijo Ajdovec. Po 2. vojni je odšel v begunstvo najprej na Koroško, leta 1948 pa se je preselil v Argentino, kjer je pozneje prišel v slovensko središče — Slovensko hišo. Župnik Gregor Mali se udejstvuje tudi na literarnem področju: že leta sodeluje v otroški prilogi Božjih stezicah. Na tihem je pisal za Bogoljub, Vrtec in po tem za taboriščne liste in v Argentini za DŽ, pri katerem pravi, da s pesmimi ni mogel obstati, prišel je do platnic Božjih stezic. In vendar malo ljudi prebere na cerkvenih skladbah, ki jih še danes pojejo doma in v tujini kot avtorja besedila našega jubilanta župnika Malija.

20 let Slovenske izseljenske matice

Navzoči so bili tudi predstavniki izseljencev Šolanje otrok slovenskih delavcev v tujini

18. maja je bil v Ljubljani letni občni zbor Slovenske izseljenske matice. Letos mineva 20 let odkar je bila ustanovljena ta koristna organizacija, ki vse svoje delo posveča v korist Slovencem izza meja matične domovine. Po približnih računih pa je danes slovenskih izseljencev in na tujem začasno zaposlenih delavcev okrog 400.000, kar pomeni skoraj petino vseh Slovencev.

Problem, ki je izredno pereč, je šolanje otrok slovenskih delavcev v tujini. To je vprašanje, ki so ga že začeli reševati, toda treba je pohiteti, saj gre za okrog 10.000 slovenskih otrok, za katere ne bi smelo biti vseeno ali bodo ostali Slovenci ali pa se bodo potujčili, so poudarili v razpravi.

Na splošno je bilo mnenje vseh razpravljalcev, da je Slovenska izseljenska matica v preteklih dvajsetih letih veliko storila, da pa se spričo nenehnega izseljevanja pojavljajo novi in novi problemi, katerim matica brez pomoči ne bo mogla biti kos. Za prihodnje štiriletno obdobje bo Slovensko izseljensko matico vodil kot predsednik Drago Seliger, v pomoč pa mu bosta 20-članski upravni in 91-članski glavni odbor, v katerem so vidni slovenski politični, kulturni in drugi delavci.

Ob obnovitvi „Gallusa“ v Argentini

Pred leti je bil Gallus reprezentativni pevski zbor Slovencev v Buenos Airesu, ki je imel visokokvalitetne koncerte in pel pred samim predsednikom republike. Potem so se začela trenja v društvu in končno je odstopil dolgoletni dirigent dr. Julij Savelli. Postal je dirigent Tine Selan, ki je prevzel nalogo, da pripravi zbor za obnovitev. In ta se je začela z občnim zborom, ki je dal priznanje Tinetu Selanu za njegovo delo, obenem pa je dirigiranje prevzel zopet dr. Julij Savelli s pogojem striktne discipline, ker le tako je mogoč nov zagon. In ta se obeta že v letošnjem letu, kajti pristopilo je nazaj več prejšnjih pevcev ter mnogo novih, kar je najlepše poroštvo za resnično obnovitev. **V novih pravilih se je otresel nekaterih okostenelih pravil ter si odprl svobodnejšo pot k svojemu glavnemu cilju: gojiti slovensko pesem, z njo buditi in ohranjati slovensko zavest ter na zunaj predstavljati slovenstvo, kot je nekdo posrečeno zapisal ob njegovem jubileju: „biti pojoča slovenska diplomacija“.** Sklenil je, da bo zbor sodeloval pri velikonočnih in božičnih cerkvenih obredih, in pri prireditvah večjega obsega, kolikor bi jih prireditelji seveda naprosili. Vendar v letošnjem letu pri teh ne bo mogel sodelovati, ker si je stavil nalogo, konsolidirati svoj zbor in ga pripraviti za koncert, s katerim se ob koncu leta hoče predstaviti kot obnovljen zbor pred slovensko javnostjo.

PODELITEV LEVSTIKOVIH NAGRAD

Direktorica Mladinske knjige Zorka Peršič je na slovesnosti v klubu poslancev v Ljubljani podelila letošnje Levstikove nagrade **Francetu Forstneriču, Jožetu Šmitu, Ivetu Seljaku-Čopiču, Marlenki Stupica** in **Jovanu Hadžiju.** Založba s temi nagradami spodbuja svoje sodelavce k še večji kvaliteti.

JUBILEJNI KONCERT APZ „TONE TOMŠIČ“

V dvorani Slovenske filharmonije je akademski pevski zbor „Tone Tomšič“ 14. maja priredil slavnostni koncert ob 25-letnici svoje obnovljene dejavnosti. Pod vodstvom dirigenta Marka Muniha je izvajal spored partizanskih, umetnih in narodnih pesmi ter priredb in izzval navdušeno odobravanje občinstva, ki je do kraja napolnilo dvorano. Med občinstvom so bili poleg predstavnikov političnega, javnega in kulturnega življenja prisotni nekateri slovenski skladatelji, katerih pesmi so bile na programu, predvsem pa številni „apezejevci“ še iz predvojnih in seveda vseh povojnih let.

Za uvod in za zaključek je okrog 80-članski zbor zapel Vrabčevi „Slovensko pesem“ in „Polka je ukazana“, na vztrajno ploskanje ubčinstva pa je dodal še tržaško ljudsko „Pa se sliš“.

Zbor se sedaj pripravlja na turnejo v Združene ameriške države.

RAZSTAVA W. BERGA V SLOVENJ GRADCU

V Slovenj Gradcu so v Umetnostnem paviljonu odprli 20. maja retrospektivno razstavo del koroškega slikarja Wernerja Berga, enega izmed najpomembnejših avstrijskih likovnikov. Umetnik Berg predstavlja na tej razstavi izhodišča svojih snovanj, ki so nastala daleč od umetnostnih centrov in zaradi tega, kot je sam na tiskovni konferenci povedal, z večjo možnostjo presojanj in odločanj.

PRIZNANJE

Francosko odlikovanje „Legije časti“ je prejel v Londonu ameriški režiser filmov groze Alfred Hitchcock:

„Upam, da tega odlikovanja nisem dobil za vse grozovitosti v mojih filmih. Toda šalo na stran. Priznanje „Legije časti“ so mi podelili zaradi vtisa, ki ga delajo moji filmi na publiko. Jaz namreč vedno na ta ali oni način kaznujem zločine.“

Ob robu povedano

ENAKOPRAVNOST

Vsi v deželi hočemo biti enakopravni! Zato pa je bolje, če govorimo isti jezik. Lažje se bomo razumeli.

To je bilo tudi geslo enega izmed mnogih številnih komisarjev v dobrolski občini — v fari s pretežno slovensko govorečim ljudstvom.

Posamič smo vstopili v sobo, kjer je sedel vindišarski številni komisar, posamič, kot v spovednico, da nas bi ta (brez prič) lažje prepričal, kako hudodelstvo napravimo, če se prištevamo k Slovencem. Saj res, tak greh je neodpustljiv. Zato je bolje, da se takega zločina že vnaprej izognemo. In to je le možno, če nas vodi kakšen „dober angel“, v tem primeru številni komisar. In če kak neotesanec slučajno vstopi in s svojo navzočnostjo zmoti težko spoved, se pač številnemu komisarju zdi najbolje, če začne z izpolnjevanjem pole z vsakdanjimi podatki. Prič ni treba v spovednici.

Le na tak način je možno, da je občevalni jezik družine, katere otroci obiskujejo slovensko gimnazijo v Celovcu, nemški. Se vam zdi čudno? Meni nikakor ne. Saj ni dosti razlike, če ta govori windisch, oziroma windisch-deutsch. Vindišarjev pa v naši fari kar mrgoli (po mnenju drugih — domovini zvestih). Pa pojdi enkrat skozi našo faro in opazil boš, da ne govori toliko prebivalcev windisch-deutsch. Prav veselo kramljajo po domače, slovensko. Slišal boš celo žvižganje slovenske pesmi, če je kdo posebno dobre volje, ah ja, seveda samo tedaj, če ni kakega „gospoda“ v bližini.

Smo res Slovenci taki reveži in slabiči, da se ne upamo govoriti slovensko, če se sprehaja po naši vasi „visoki in vsemogočni“ gospod, ki se med drugim udeležuje tako svetih sej in sestankov domovini zveste organizacije?

Občina Globasnica vabi na

narodno kulturno prireditev

ki bo na binkoštno nedeljo, dne 30. majnika, s pričetkom ob 14.30 na dvorišču restavracije „Juena“ (Alojzij Gregorič).

Nastopili bodo s petjem, plesom in godbo: Oktet Janeza Petjaka, mešani pevski zbor dom. prosv. društva ter mladinske skupine v narodnih nošah iz Avstrije, Madžarske, Italije in Jugoslavije.

SLAVNOSTNI GOVOR:
ŽUPAN ALBERT SADJAK

Ta „Mednarodni kulturni popoldan“ bo za vse lepo doživetje. Naj bi doprinesel k prijateljstvu in razumevanju evropskih narodov.

Slovenski časnikarji na Koroškem

Zanimivi pogovori — Sestanek s koroškimi Slovenci

Ta ponedeljek in torek je bilo na Koroškem zastopstvo časnikarjev iz Slovenije pod vodstvom predsednika slovenskega časnikarskega društva Jaka Štularja (Delo). Obiska so se udeležili še Zvone Zorko (RTV Ljubljana), Vlado Plavčak (celovški dopisnik RTV Ljubljana), Jože Kušar (Radio Maribor), Frenk Mele (Radio Koper), Jože Šircelj (Delo), Vojko Černelc (Ljubljanski dnevnik) ter Drago Flisar (Večer).

V ponedeljek so imeli slovenski časnikarji daljši pogovor z deželnim glavarjem **Hansom Simo,** pri katerem so načeli in izčrpno obravnavali vsa vprašanja, ki se tičejo odnosov med Slovenijo in Koroško, zlasti pa koroških Slovencev. Precej prostora je zajelo negodovanje deželnega glavarja proti „Kladivu“, listu „slovenskih ekstremistov“, ob čemer so pa seveda tudi obravnavali dejavnost Heimatdiensta, organizacije, ki v svojem glasilu „Ruf der Heimat“ in tudi v izjavah raznih funkcionarjev javno ščuva proti koroškim Slovencem ter zahteva njihov rodomor. Slovenski časnikarji so se tudi lotili dvojezičnih krajevnih napisov ter dvojezičnega šolstva, pri čemer je deželni glavar prav gotovo ponovil mnenje, ki ga je izrazil na deželnem občnem zboru socialistične stranke.

V ponedeljek popoldne so bili slovenski časnikarji gostje okrajnega glavarja **dr. Wagnerja** v Velikovcu. Pogovorom je prisostvoval tudi vladni svetnik dr. Pavel Apovnik.

V torek je sprejel slovenske goste predsednik trgovske zbornice **Pfrimer.** Pogovori so se vrteli okoli trgovinske izmenjave med Koroško in Slovenijo oz. Jugoslavijo in Avstrijo. Slovenci so naglasili dejstvo, da ta izmenjava zadnje čase upada v škodo lastni državi. Koroški zastopniki so izjavili, da ne morejo ugoditi slovenski želji, da bi sklenili podobno trgovsko pogodbo kot obstaja med Severno in Južno Tirolsko. Kot oviro so našteli ustavna določila in določila GATT.

Jasno, da je bilo v ospredju velenjsko Gorenje. Korošci so vztrajali na svojih znanih stališčih, češ da ni dovolj delovne sile v pliberškem območju. Zastopniki koroške trgovske zbornice so sicer naglasili, da tu niso v ozadju politični, ampak zgolj gospodarski razlogi. Ta stvar zveni malo čudno, kajti dobro vemo, da se mora izseljevati iz pliberškega kraja precejšnje število ljudi, da sploh dobijo zaposlitev. Kraj je gospodarsko izredno pasiven, in prav močno podjetje v krepkem gospodarskem razmahu bi tu uspešno zamašilo ogromno vrzel. Tega pa se po vsej verjetnosti zastopniki koroške trgovske zbornice nočejo zavedati.

O šolskem vprašanju so se pogovarjali slovenski časnikarji z vodjo manjšinskega šolskega odseka, okrajnim šolskim nadzornikom **Rudijem Voukom.** Temu pogovoru je prisostvoval tudi referent za koroške Slovence pri deželni vladi, **dr. Baumann.** Na sporedu je bil še pogovor z **dr. Koschierjem,** ravnateljem deželnega muzeja, in glavnim organizatorjem lanskoletnega desetooktobrskega pohoda skozi Celovec.

Za zaključek svojega dvodnevnega obiska so se sestali slovenski časnikarji v torek pri Miklavžu v Bilčovsu z zastopniki koroških Slovencev. Pogovora sta se udeležila tudi **generalni konzul SFR Jugoslavije dipl. inž. Karmelo Budihna ter deželnozborski poslanec Hanzi Ogris.**

Slovensko prosvetno društvo „Zvezda“ v Hodišah vabi na

PEVSKI KONCERT

v soboto, 5. junija, ob 20. uri v gostilni pri Svetiju na Plešerki ob Hodiškem jezeru.

Nastopila bosta moški zbor društva upokojencev iz Kranja in mešani zbor društva upokojencev iz Ljubljane.

Po koncertu bo za zabavo igral godbeni trio iz Kranja.

Vsi prisrčno vabljeni!

Pokrajinsko vodstvo Katoliške mladine vabi dekleta in fante, ki obiskujejo zadnje leto ljudske ali glavne šole, na

dneve srečanja

V PLIBERKU: v četrtek, 27. maja 1971, v župnišču;

V BOROVLJAH: na binkoštno soboto, 29. maja, v župnišču;

V ŠT. JAKOBU: na binkoštno soboto, 29. maja, v župnišču;

V VRBI: na binkoštno soboto, 29. maja, v župnišču;

V ŽELEZNI KAPLI: v sredo, 16. junija, v župnišču;

V DOBRLI VASI: v četrtek, 17. junija, v župnišču.

Za opoldansko okrepčilo bo poskrbljeno.

Začetek: povsod ob 8. uri zjutraj.

Zaključek: približno ob 15. uri.

Prisrčno vabljeni!

Lepo uspela šolska akademija

(Nadaljevanje s 1. strani)

Po govoru ravnatelja šole je mešani zbor intoniral v srce segajočo pesem „Gozdič je že zelen“.

O pokojnem profesorju je spregovoril nato tudi ekonom. svet. Mirko Kumer:

Spomin in zahvala dr. Ciganu

Spoznal sem ga najprej kot duhovnika. Imel je v Šmihelu sv. misijon. Zvedeli smo, da je končal glasbo na graški akademiji. Zato je v bogoslužje uvajal po farah ljudsko petje. Po vsaki zelo živahni misijonski pridigi je intoniral skupno pesem in jo s svojim lepim glasom in prikupnim taktiranjem vodil. Vernikom so odpadle utesnitve, sprostili so se in vedno glasnejša in bolj korajžna je postajala skupna pesem. Vsak dan smo se naučili novo pesem in jo naslednji dan ponovili. Ob zaključku misijona je res prepevala cela cerkev in splošno mnenje je bilo, da tako prijetnega misijona še ni bilo v Šmihelu.

Potem smo zvedeli, da uči v Kamnu godbo na pihala.

Nato je postal profesor glasbe na Slovenski gimnaziji. Že drugo leto njenega obstoja je pripravil slovesno akademijo: predstavil je pojoče dijake javnosti. Slovenci smo bili navdušeni in ponosni na naše dijake, na našo gimnazijo in njenega učitelja glasbe.

Ustanovil je pevsko društvo Jakob Petelin Gallus. Iz vseh slovenskih dolin Koroške so prihajali pevci v Celovec na vaje in se vežbali pod njegovim vodstvom v umetni in narodni pesmi. Nastopili so doma in v inozemstvu.

Postal je vzgojitelj dijakov v Heimlingerju. Že malo večji dijaki so ga radi imeli in tudi spoštovali. Znal jih je pridobiti za mladinske ideale na krščanski podlagi. Izdajali so literarne poizkuse in ustanovili Koroško dijaško zvezo. Dijake je povpraševal, kje bi bilo še najti narodno blago, ljudske pesmi, starih pripovedk, šeg in navad. Šel je v naše vasi, prisluhnil melodiji ljudstva, jo posnel in oblekel v note. V letnem poročilu Slovenske gimnazije smo potem vsako leto brali znanstveni opis njegovih izsledkov. Prodrl je tja, na jezikovno mejo, na Krčanje in Djekše, v Ziljo in Kostanje in zbiral in zapisoval. In bi še, ko bi ne prišla vmes bolezen. Upal je, da bo ozdravel. Že močno bolan, je zbral svoje zadnje moči, da je lani še zadnjič vodil petje na akademiji; s svojimi pevčki se je upal iti celo na Južno Tirolsko.

Ko je bolezen bolj napredovala in je ležal v ljubljanski bolnici, je po radiu poslal vsem svojim pevcem, vsem znancem, zbirateljem in vsem dobrim slovenskim ljudem na Koroškem, svoje pozdrave in upe na srečno svidenje. Upi se niso uresničili, odšel je od nas.

Tebi pa, dragi rajni, naj bo tudi izrečena prisrčna zahvala Združenja staršev gimnazije za Slovence na Koroškem.

Sledila je pesem **Zdaj je pomlad** (Fr. Cigan), ki jo je mešani zbor občuteno interpretiral, kot da bi se hoteli pevčki, ki so rajnega vzgojitelja imeli tako srčno radi, zahvaliti za vse, kar jim je dobrega položil v njih mlado dušo.

Potem je bila na vrsti izročitev odličja — GALLUSOVE PLAKETE — za pokojnega dr. Cigana, ki jo je po govoru dr. Primoža Kureta dal v roke vodji šole sam predsednik Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Marjan Gabrijelčič.

Mešani zbor je nato zapel pesem **Mrak.** V zborni recitaciji so šolarji 6. a in 5. b razreda izrazito podali Župančičevo pesnitev **Grobovi tulijo,** pa tudi deklamacija **Streitlied zwischen Tod und Leben** je bila zanimiva. S pesmima **Ko dan se zaznava** in **Gozd šumi** se je končal prvi del prireditve.

V drugem delu je bil program tako nasičen, da bi mirne duše lahko črtali nekaj točk. Če pomislimo, da se je pričel program s precejšnjo zamudo — trajal je okoli 3 in pol ure — potem je celotna proslava trajala gotovo predolgo.

Ansambel Veselih študentov je s svojimi veselimi vižami dvigal s sedežev staro in mlado. Dijaki in dijakinje so se na proslavi spomnili tudi 100-letnice slovenskega pisatelja F. S. Finžgarja. Pri telovadnem prizoru: **Oproščen telovadbe,** ki so ga izvajali fantje b. a in 6. b razreda, se je občinstvo do srca nasmejalo, hkrati pa občudovali parterno gimnastiko, ki že pomalem spominja na akrobatiko v cirkusu.

Dva solospeva, **Nate mislim** in **Ob slovesu** je ob diskretni spremljavi prof. J. Ropitza na pianinu z mehkim glasom zapel baritonist prof. dr. Feinig. Tudi dekliška telovadba z glasbo in rajanjem nam je bila všeč. Nazadnje sta nastopila mladinski zbor s pesmimi: **Škrjanček poje, Vihredič** in **Veseli letni časi;** združeni zbor pa je zapel **Debele-Debelega kuma,** s solistom prof. dr. J. Zerzerjem, ki se je izkazal s svojim lepim basom že pri pesmi Gozdič..., in **Prisego** (Fr. Cigan).

Zbore pevčkov je zanesljivo vodil preko vseh težav prof. Jože Ropitz.

Pred pričetkom prireditve in med odmorom so si ljudje z zanimanjem ogledovali razstavo slik in ročnih del naših dijakov in dijakinj.

Vsi nastopajoči mladi šolarji so na koncu vsake točke želi obilo priznanja. Po prikazanem je nedeljska šolska proslava zelo dobro uspela. Tako vzgojitelji kot starši so bili prav zadovoljni s podanim programom, saj je študirajoča mladež zares lepo in dostojno predstavila sadove svojega dela naše Slovenske gimnazije. B. L.

Materinska proslava v Svečah

Slovensko prosvetno društvo „Kočna“ je pripravilo v nedeljo, dne 9. maja, pri Adamu v Svečah materinsko proslavo. Za to priliko je priredil moški pevski zbor, pod vodstvom **dr. Antona Feiniga,** pevski koncert, mladina pa je sodelovala z recitacijami in deklamacijami. Pevski koncert je bil zelo dobro obiskan.

Uvodoma je pozdravil vse udeležence v imenu prosvetnega društva **dr. Valentin Inzko.** Dejal je: „Da more nastopiti pevski zbor pred tako številnim občinstvom, je dokaz velikega zanimanja za domačo slovensko pesem. Ljudstvo je naravnost žejno take kulturne hrane, ne le to: jo tudi s hvaležnostjo v srcu sprejema. Obstoj in aktivnost pevskega zbora pa izpričujeta, da bo tudi v bodoče odmevala med nami naša domača pesem.“

Nato je zadonelo po dvorani geslo sveškega pevskega zbora, ki sta ga posvetila nekdaj tako slavnemu pevskemu zboru slovenski pisatelj Fran Saleški Finžgar in znani skladatelj Jakob Aljaž. Pesem je vžgala, dvorana pa zaživela. Z velikim zanimanjem so sledili navzoči pevskemu sporedu.

Na vrsti pa so bili tokrat seveda tudi naši najmlajši in mlajši. Saj je bil ta dan materinski dan. Razumljivo, da so se tudi naši otroci hoteli izkazati svojim mamicam hvaležne.

Z ljubkimi deklamacijami so nastopile sledeče deklice: Tatjana, Lucija, Marija, nato Andrej, pa spet dekiice, in sicer Silvija, Jožica in Gabi. Kandidatinji Pedagoške akademije v Celovcu, Marica Oitzl in Gabi Jerolitsch, sta nato recitirali izbrane odlomke o materi iz del slovenskih pisateljev. Petje in govorjeno besedo je povezoval v celoti Zdravko Inzko. Da se je odlikoval nastop pevskega zbora tudi po solospevih, je razumljivo. Tako sta kot solista koncerta izstopala prof. dr. Janko Zerzer in pevovodja prof. dr. Anton Feinig.

Posebnost prireditve je bilo predvsem prijetno domače vzdušje. Bil je to lep večer, pripravljen njim, ki so nam posredovale življenje, materino besedo in vero v Boga.

STARŠI!

Kmalu boste z najmlajšimi obhajali prvo sveto obhajilo. K tej svečanosti boste potrebovali obhajilno svečo, molitvenik in rožni venec.

Mohorjeva trgovina

vam nudi veliko izbiro in se priporoča. Kupite v slovenski trgovini!

Zaradi pomanjkanja prostora smo morali nekaj dopisov odložiti za prihodnjič. Cenjene dopisnike prosimo za oproščenje.

Mladina SPD „Edinost“ v Pliberku vabi na

DOMAČO KULTURNO-DRUŽABNO PRIREDITEV

ki bo dne 30. majnika (binkoštna nedelja), pri Marinu v Libučah.

Pričakujejo vas mladi domači igralci z igro „Mutasti muzikant“ ter pevci-domačini, za ples pa vam bodo godli znani muzikantje Celjski fantje.

Društvena mladina

Turistično sodelovanje štirih dežel

Odbor za sodelovanje in razvijanje turizma in prostorskega planiranja med deželami Furlanijo-Julijsko krajino, Koroško, Hrvatsko in Slovenijo, je v četrtek, 6. maja, na sestanku v Crikvenici obravnaval informacijo o delih na projektu Gornji Jadran, informacijo o delu odborov in podkomisij informacijo o predlogu novega projekta »Varstvo človekovega okolja in morja, prostorska koordinacija aktivnosti in organizacija navtičnega turizma na Jadranu« ter informacijo o pripravah na turistično sezono.

Območje, ki ga zajema projekt gornji Jadran, pomeni ključni sklop jugoslovanskih prometnih poti pri vstopu v našo državo v točkah, ki so najbolj bistvene za povezavo Jugoslavije z zahodno Evropo. Na tem območju Jugoslavija sega najdalje v strukturo zahodne Evrope, kar pogojuje številne skupne interese s sosednjimi deželami, predvsem glede razvoja turizma, zato so predstavniki posameznih dežel izrazili pripravljenost na sodelovanje in koordinacijo načrtov, ki jih pripravljajo na svojem območju s projektom Severni Jadran.

Podkomisija za urbanistiko je izdelala regionalni zemljevid štirih dežel, ki naj bi služil pri reševanju vseh vprašanj, skupnih tem deželam. Zemljevid prikazuje sedanje stanje turističnih središč in infrastrukture na tem območju, nameravajo pa ga razširiti še s predlogom za razvoj turizma.

O varstvu človekovega okolja in morja se v zadnjem času veliko govori in piše. Na to opozarjajo številni referati znanstvenikov in tehnikov, je poudaril italijanski član odbora, konkretno pa je bilo zanj storjenega zelo malo. Na podlagi raznih proučevanj bo nujno treba napraviti načrt intervencij, sicer se bomo znašli pred paradoksom, da bo ob velikih turističnih načrtih osnovni element, morje, pokvarjen oziroma onesnažen. Odbor namerava sklicati poseben sestanek predstavnikov štirih dežel, kjer naj bi proučili ta problem.

O pripravah na letošnjo turistično sezono so poročali predstavniki Hrvatske, Furlanije-Julijske krajine in Slovenije. Med skupnimi akcijami je v okviru programa skupne propagande izdelan program prireditev v teh deželah, ki je v tisku. Načelno pa so se dogovorili tudi o skupni akciji, v kateri naj bi pritegnili goste, ki bodo prihodnje leto obiskali olimpiado v Münchnu. Področje skupnega dela je praktično neizčrpno: možno je na primer močnejše sodelovanje pri vzgajanju gostinskega kadra, pa tudi za izvajanje skupne propagande bodo skušali najti še bolje in učinkovitejše načine.

Kako sončiti dojenčka?

Sonce vse bolj greje. Starši kaj radi izkoristijo lepe dneve, da bi se njihovi otroci naužili sonca in lepo porjaveli. Tudi dojenčki so deležni sonca, da bi ne postali rahitični.

Od pomladi do zgodnje jeseni je časa in sonca za vse, tedaj otroci tudi najhitreje rastejo. Ni pa gotovo, da bo lepo rjav otrok zdrav in brez prehlada kar vso zimo, da ne bo sitnosti okrog bolezni. Ko priporočamo sončenje, ki je spomladi visoko v hribih in ob morju najmočnejše, mislimo tudi na nevarnosti, ki so skrite v sončni luči.

Žarek povzročil smrt

Spominjam se nekaj mesečnega dojenčka, ki so ga starši pustili golega v košarici nekega junijskega dopoldneva. Skozi puhaste gmote oblakov je v presledkih pripekalo sonce s tako močjo, da je v koži kar mrgolelo. Bela dojenčkova koža je postajala od minute do minute bolj kuhana. Po kakšni uri je začel jokati, nato pa je kmalu zapadel v dremavico, iz katere se ni več zbudil . . .

Jutrovo modrejše od sombrera

Sončarica in sončna kap prizadeneta vsako leto več nesreč, kakor bi mislili. Zato se prebivalci jutrovih dežel že od nekdaj modro varujejo pred premočnim soncem z belimi platnenimi oblačili in arabskimi pokrivali, ki zavarujejo glavo in zatilje še bolje kot veliki mehiški slamniki. Zato niso prazne besede, da naj bi se na soncu gibali, ne pa lenarili, ker z gibanjem poganjamo krvni obtok, da kri ne zastaja v ožilju najbolj razgretega dela telesa, tj. v glavi ali v trebuhu in jo tako začne zmanjkovati v obtoku.

Minuta za telo

Dojenčke in male otroke pa priporočajo sončiti zelo previdno in postopoma, najbolje kar z uro v roki. Začnemo največ z enominutnim sončenjem na trebušni strani in toliko tudi na hrbtni strani. Glavice in zatilja raje ne sončimo direktno nikoli. Že blaga rdečina kože po kratkem sončenju sproži številne posledice, med drugim tudi tako na lepo porjavelost. Če sončimo dojenčke po pameti in vsak dan kako minutko več, bo otrok še prej ko v mesecu lepo zagorel. Naj se ne zdi čudno, da je treba tudi otroško kožo zavarovati z dobrimi kremami ali mazili pred vsakim sončenjem. Sončne pege pri nežnopoltih ljudeh tudi danes niso pretiran okrasek. Nastanejo pa po mnenju nekaterih šele po hujši sončni opeklini kože. Poudarimo še enkrat, da opečeni otroci in gologlavi dojenčki na soncu ne kažejo pretirane poučenosti in skrbi svojih varuhov.

Dr. F. T.

Duhovnik iz Berlina, zgled tolerance v Ločah

Loški župnik se je moral podati v bolnico zaradi operacije kile in kot smo slišali, je operacija dobro in uspešno potekla in tako obstoji upanje, da se bo g. župnik kmalu vrnil zdrav in čil med nas. Če je, ko to pišemo, še v bolnici, mu iz vsega srca želimo skorajšnjo vrnitev, če pa je medtem že prijadral domov, pa da bi čim prej okreval v dobri domači oskrbi.

Gospoda župnika nadomestuje duhovnik iz Berlina, torej pristni Nemec, ki si je postavil na južni strani ob vznožju „Hribra" lično hišico. Nekam začudeni, a z veseljem smo sledili in sodelovali dvojezičnemu maševanju pri prvi nedeljski maši tega nemškega duhovnika, ki je s tem dal pod nos marsikateremu domačinu, kako se spoštuje domača govorica, ki je nekaterim celo v cerkvi trn v peti. Mnogo takih in manj Muchnikov iz Gospe Svete pa bi bila pot z druženi Evropi gotovo lažja, hitrejša in tudi smiselna.

DOM V TINJAH
vabi na

dneve srečanja

za študentke in druga dekleta

Kar hočeš pozneje biti in veljati, si moraš pridobiti v pomladi svojega življenja.

Zato pridi na dneve srečanja v Tinje od 28. maja zvečer, do 30. maja opoldne.

Voditelj: p. Miha Žužek, D. J., Ljubljana.

Vabljene so: študentke srednjih šol od 5. letnika naprej; študentke višjih šol; druga dekleta od 16. leta naprej.

Prijave sprejemata: Dom v Tinjah in Dušnopastirski urad.

ŽVABEK

Samo ob robu povedo bravci dogodke, ki nas v javnosti diskriminirajo. Dogodek iz Žvabeka pa ni samo obrobni, priti mora v najširšo javnost, ne samo vam v informacijo.

Bili smo v Žvabeku, kjer so igrali vogrški in rinkolski otroci ob zelo slabi udeležbi domačega občinstva. Stopili smo v gostilno „Messner", da bi se malo ohladili. Takoj se je vnela živahna debata, ki se je preusmerila v narodnostno, ko je prispel suški župan Skubl.

Baje ne razume slovenskega jezika, zato kot župan tudi ne mara Slovencev v svoji občini. Saj se je izjavil, da v Žvabeku ni Slovenca! Ne bi se čudil, da po taki izjavi iz županovih ust pri ljudskem štetju res ne bo niti enega, ki bo zapisal pri občevalnem jeziku „slowenisch". Vsak se pač ne mara preveč eksponirati, če je župan postavil za zapisnikarja kar žandarja.

Njegova predrzna, javna izjava napram meni pa docela razgali njegovo mišljenje: **Kot šolski direktor se pri ljudskem štetju ne smem priznati za Slovenca!**

To je županova izjava, izrečena pred zanesljivimi pričami na vnebohod, 20. 5. 1971, ob 14.30 v gostilni Messner v Žvabeku.

Javno vprašam vas bravce, predvsem pa oblasti, pred katero je ravno tako kot jaz moral priseči, da bo korektno izvrševal svoj posel kot župan ter se vestno držal naših avstrijskih ustavnih zakonov. Ustavni zakoni ne ščitijo samo verske svobode, političnega prepričanja vsakogar in drugo, ampak tudi priznanje h kateremukoli materinemu jeziku brez člena 7 državne pogodbe. Ali bo oblast dopustila, da bo tak človek še nadalje izvrševal najvišji posel v občini?

Ob takih besedah se sprašujem, če ne prihajajo zopet tisti časi pogorelega nacifašizma, ko so se morali odreči državni nastavljenci, predvsem pa učitelji in vzgojitelji mladine svojemu materinemu jeziku, če so hoteli ostati v službi.

Jožko Koncilja

ŽELEZNA KAPLA

Igralska skupina našega društva se je odločila po uspešnih gostovanjih pri sosednjih društvih v Št. Vidu, na Radišah, Št. Lipšu in v Bilčovsu, da bo Držičevo komedijo

TRIPČE DE'UTOLČE

ponovila v domačem kraju, in sicer v nedeljo, 30. maja, ob 20. uri v farni dvorani v Železni Kapli. S tem bodo naši igralci zadostili številnim ljubiteljem lepe igre in zdravega humorja, da bodo še enkrat prišli na svoj račun. Zato prisrčno vabljeni.

MLADINSKI DAN

6. JUNIJ 1971 V SELAH

SPORED:

od 10. ure naprej: zbiranje mladine in skupna vaja za sv. mašo
ob 10.30: sv. maša
Posamezne Farne mladine naj pridejo z zastavami
Med sv. mašo spovedna priložnost
Po sv. maši opoldansko okrepčilo
Poskrbite si že doma pri farnih vodstvih ali župnikih bone za jed in pijačo!
Ob 13. uri: popoldanski program s pestrimi nastopi
Pevske vaje za mladinski dan:
Št. Primož: pri Voglu, 2. junija, vodi g. prof Jože Ropitz
Št. Jakob: v farni dvorani, 3. junija, vodi g. župnik Maks Mihor

Prisrčno vabimo dekleta in fante, mlade odrasle in vse prijatelje mladine!

Na veselo svidenje! **Pokrajinsko vodstvo.**

1,2 milijarde šilingov za raziskave v Avstriji

Vsekakor je zanimiv podatek Avstrijske zvezne gospodarske zbornice, da so avstrijska podjetja porabila za raziskave v letu 1969 kar 1.182 milijonov šilingov, kar je tretjina odstotka vsega družbenega bruto-produkta Avstrije. Skoraj 99 odstotkov raziskovalne in razvojne dejavnosti so financirala podjetja z lastnimi sredstvi.

Anketiranje 5500 industrijskih podjetij je pokazalo, da v 484 delovnih organizacijah intenzivno spodbujajo raziskovalno dejavnost. To so največ velika podjetja, ki zaposlujejo skupaj 305.000 delavcev, kar je polovica vseh zaposlenih v industriji. Vsekakor je to dokaz, da je raziskovalna dejavnost v avstrijskem gospodarstvu na dokaj visoki ravni. Sam raziskovalni količnik, to je delež sredstev za raziskave, pa znaša v razmerju od vrednosti prometa 1,13 odstotka. Ta koeficient je najvišji v kemični industriji (2,03), v industriji motornih vozil (1,96) ter v strojni, kovinski industriji in v elektroindustriji (1,50 do 1,53). Živilska industrija pa porabi za raziskovalno dejavnost komaj 0,4 odstotka, kar je v obdobju vedno ostrejše konkurence vsekakor premalo.

V celotni industriji odpade četrtina izdatkov za raziskave in 74 odstotkov za razvojno dejavnost v najvažnejših raziskovalnih vejah.

V letu 1969 je bilo v avstrijski industriji v raziskovalnih dejavnostih zaposlenih 7658 oseb, od teh 4768 rednih in 2890 občasnih sodelavcev. Med njimi je 1817 znanstvenikov, 3243 tehnikov in 2598 pomožnih uslužbencev. To je 1,92 odstotka zaposlenih v tistih podjetjih, ki jih smatrajo za raziskovalno aktivna.

Raziskovalni koeficient je dokaj visok, tako pri večjih in srednjih podjetjih, ker je nad poprečjem. V večjih podjetjih, ki zaposlujejo nad 500 ljudi, se odvija 77 odstotkov vse raziskovalne dejavnosti; 18,2 odstotka pa v podjetjih srednje velikosti, ki zaposlujejo 100 do 500 delavcev. Delež manjših podjetij, do 100 delavcev, pa se je v raziskovalni dejavnosti v zadnjih petih letih skoraj podvojil, in sicer od 2,7 na 4,8 odstotka.

Vsekakor je pri tem potrebno poudariti še to, da tista avstrijska podjetja, ki so bolj ali manj last tujega kapitala, nimajo tolikšnih izdatkov za raziskovalno dejavnost, ker leto opravljajo zanje matična podjetja v sosednjih deželah Zahodni Nemčiji, Italiji in Švici ter ZDA.

Za tiskovni sklad so darovali:

Feliks Zadravec, Marrickville, Avstralija 4,— dol.; Franc Štrukelj, Cleveland, USA 3,50 dol.; Anton Gallob, Zagoriče 50.— šil.; Gašpar Truppe, Ločilo 50.—; Marija Popotnik, Bistrica na Zilji 50.—; Franc Wutti, Ločilo 30.—; Judita Krawanja, Malošče 25.—; g. Janez Markič, Pečnica 20.—; Marija Tscherteu, Sv. Miklavž 20.—; Mihael Mothe, Plešerka 20.—; Terezija Kovačič, Podjerberk 20.—; Janez Košir, Loga vas 20.—; Gregor Piček, Rožek 20.—; Simon Ressmann, Pečnica 20.—; Simon Friesnig, Loče ob Baškem jezeru 20.—; Johan Müller, Vodiča vas 20.—; Pavla Robič, Žužaljče 20.—; Mihael Pipp, Bistrica na Zilji 20.—; Franc Aichholzer, Dobje ob Baškem jezeru 20.—; Johan Paul, Dolinčiče 20.—; Jožef Lepuschitz, Št. Janž 20.—; dr. Kristijan Pušnik, Št. Jakob v Rožu 20.—; Jožef Krištof, Velika vas, 20.—; Jožef Sticker, Št. Peter v Rožu 20.—; Andrej Ogris, Drabunaže 15.—; neimenovana, Log 10.—; Janez Graber, Ledince 10.—; Jožef Valentinič, Ravne 10.—; Jožef Gregori, Št. Jakob v Rožu 10.— šil.

VSEM, KI SO DAROVALI ZA TISKOVNI SKLAD, ISKRENA HVALA!

Kmet in vrtnar proti koncu maja

NA NJIVI: Okopavanje je posebno nujno v sušnih dneh za ohranitev vlage v zemlji. Okopavati moramo vse posevke in skrbeti za zatiranje bolezni in škodljivcev. Spoprijeti se bo treba s koloradskim hroščem, ki sicer ni več tako nevaren kakor pred leti. Tega škodljivca zatiramo ali s pripravki DDT ali z arzenati. Ne pozabimo, da zadostuje nemarnost enega samega kmeta, da prepreči uspeh zatiranja hrošča drugod. Paziti moramo tudi na pojav krompirjeve plesni. Škropimo z modro galico tudi paradižnike.

NA SADNEM DREVJU: Skrbno moramo zatirati listne uši. V tem času bomo zatirali še rdečega pajka, jabolčnega molja in škrlup. Najbolje zatremo tako bolezni kot škodljivce, če uporabljamo škropilo, ki vsebuje 0,2 odst. ali drugo slično sintetično sredstvo, kateremu smo primešali 40 dkg apnenega arzenata in 10 dkg koloidnega žvepla.

NA VRTU: Okopavamo in zalivamo rastline, sadimo cvetačo, zelje, glavnato solato, sejemo rdečo peso, peteršilj in druge zelenjadnice. Pinciramo (prikrajšamo) bučke in kumare, da se rastlina pri premočni rasti ne izčrpa. Iz odpadkov zelenjadnih rastlin pripravljamo mešanec (kompost) tako, da odpadke mešamo na kupih z zemljo in zalivamo kup s straniščnico.

NA TRAVNIKIH: Večina trav je na naših travnikih že v cvetju in tako je napočil čas košnje. Seno se je v zadnjem času sicer naglo razvilo, toda zdaj ga je pri čela ogrožati suša.

DUBLIN 71:

Portret zmagovalke Severine

Popevkarski svet še ni pozabil letošnjega evrovizijskega festivala, ki je bil v Dublinu. Poročali smo že, da je na tem festivalu zmagala mlada pevka Severine iz Monte Carla. Ob tej priliki ne bi bilo napak, če bi danes objavili kratek intervju, ki ga je imel s to simpatično umetnico, slovenski popevkarski glasbeni kritik Evgen Jurič. (Op. ured.)

V intervjuju je Severine dejala:

„Severine je le moje umetniško ime, moje pravo ime je Josiane Grizeau. Rojena sem, kot sem že dejala, v Parizu. Naj povem še kdaj? No, za zdaj, ko sem mlada, to še ni skrivnost. Desetega oktobra 1949.“

Tako se mi je predstavila ljubka zlatolaska, in komaj sem ustavil njeno zgovornost.

Pokazal sem na majhnega plišastega medvedka, ki ga je vrtela v rokah in jo povprašal:

„Zakaj nosite tega medvedka s seboj?“

„Nosi mi srečo. Že iz otroških let je vedno z menoj. Najbolj zvest med zvestimi je. Nanj se vedno lahko zanesem. Vse mu povem, pa nikomur ničesar ne izda.“

„Torej v prijateljstvo med ljudmi ne verjamete?“

„Seveda verjamem. Veliko prijateljev imam.“

„Kaj vas še razveseljuje v življenju?“

„Plošče. Zlasti posnetki jazza. Sprehodi in... in... življenje. Ni to nekaj čudovitega?“

„Je. Ali zaradi tega, da izražate življenjsko radost, pojete?“

„Točno. Vedno pojem, vedno želim peti, petje mi je vse.“

„Že dolgo pojete?“

„Odkar pomnim.“

„Pa kot poklicna pevka?“

„Šele nekaj let. Pač od takrat, ko se mi je nasmehnila sreča in mi je dal znani komponist Georges Aber priložnost.“

„In zdaj?“

„Zdaj sem pevka in pevka bom ostala. Vse življenje me ne bodo spravili izza mikrofona. Ni je sile.“

„Vam bo zmaga na evrovizijskem festivalu koristila?“

„Vsekakor. Zdaj me pozna vsa Evropa. Plošča, ki ima nalepke, da je zmagala na evrovizijskem festivalu, gre pač bolje v denar. Tudi ponudb imam zdaj več.“

„Menda so vas povabili tudi k nam?“

„Pač. Povabili so me, da bi pela na nekem festivalu v Poreču.“

„Pa boste?“

„Še ne vem. To ni odvisno od mene, te reči ureja moj manager, jaz se na posle ne razumem, jaz le pojem. Povedo mi, da moram tja in tja in jaz grem.“

„Torej ne ukrepate po lastni presoji?“

„Seveda ukrepam. Vendar le glede svojega dela, glede petja. Če mi pesem ne ugaja, je nočem peti. Vendar se to zgodi sila redko, saj meni ugaja vsaka dobra glasba.“

„Ste računali na zmago?“

„Kje pa! Niti v sanjah. Prav zaradi tega me je še bolj prijetno presenetila.“

„Katerim deželam ste dajali prednost?“

„Španiji, Portugalski, Angliji, Švedski, Italiji...“

„Ustavite se! Saj boste sicer sebe postavili na zadnje mesto.“

„To ni nič slabega. Huje je, če bi se postavila na prvo in bi bila zadnja.“

„Še beseda dve o načrtih?“

„Pela bom. Kmalu zdaj grem na turnejo po Japonski. Prav veselim se je, saj rada potujem.“

„Recite svojemu managerju, da bi vas prav radi poslušali tudi v Jugoslaviji.“

„Rekla bom. Če pa slučajno ne pridem, ne jezite se — tu imate mojo ploščo...“

In mi je z nasmeškom poklonila ploščo z zmagovito popevko.

„KRALJ POPOTNIKOV“

Da smo lahko srečni tudi z malo imetja in brez vsakršnega luksusa, dokazuje kanadski „kralj popotnikov“ **Elzear Duquette.** Svojo hišico vedno vleče za seboj, kajti njegovo nenavadno prevozno sredstvo je ponoči tudi imenitna spalnica. Voz je težak približno tri stote, opremljen pa je z zvoncem, svetilkami, vzvratnim zrcalom in tudi mini kuhinjo.

S svojim zvestim vozičkom je Duquette v 35 letih prehodil že 90.000 milj.

Danes 66-letni mož je pričel popotovati po svetu, ko je v Montrealu kot 22-leten mladenič izgubil službo. Ima pa še velike načrte — leta 1972 bi si rad ogledal olimpijske igre v Münchnu.

Festival pop glasbe v Rimu

Pred kratkim se je tudi Rim pridružil Woodstocku in Wightu: tisoči mladih ljudi (bilo jih je okoli 30.000) so dva dni zapored zasedli Karakaline terme, da bi se udeležili drugega festivala pop glasbe v organizaciji nekakšnega mednarodnega kluba prijateljstva, ki je nastal pred štirimi leti in ki šteje zdaj menda kakih 4000 članov.

Udeležba na festivalu resda ni bila takšna, kot so jo zabeležili na Wightu in v Woodstocku, (tam je bilo več sto tisoč mladih ljudi), vendar tudi gornje število ni tako majno.

Festival v termah se ni mogel meriti z Wightom in Woodstockom ne po kvaliteti glasbe ne po izkoreninjenosti udeležencev. Glasbeniki so bili povprečni, udeleženci pa razen hipijev, ki so se prav tiste dni selili z juga proti severu, običajno drsajo rimske šolske klopi ali oblegajo turiste in s še večjo vnemo turistke v vročih poletnih mesecih.

Če se rimsko prizorišče festivala ni moglo primerjati z Wightom in Woodstockom po velikosti in čudnih običajih, pa se je lahko kosalo z omenjenima krajema po umazaniji, ki so jo hipiji pustili za seboj. Ker pa so v Rimu tedaj stavkali pometači, pa terme zaradi umazanije prav nič niso izstopale iz splošne podobe.

„Mars 2“ bo potoval šest mesecev

Sovjetska zveza je izkoristila najbolj ugodno „okno“ za izstrelitev vesoljskih postaj ali ladij na Mars. Sovjeti so izstrelili 4,5 tona težko postajo „mars 2“, ki bo v nekaj mesecih, predvidevajo novembra, prepotovala razdaljo 470 milijonov kilometrov, ki ločijo Zemljo od Marsa. „Okno“ je čas, ko je razdalja med Zemljo in Marsom najmanjša. Sedanje „okno“ je najugodnejše od 1924. Trajalo bo do 16. junija. V tem obdobju bodo morali izstreliti tudi Američani svoj „mariner“, katerega odhod so že nekajkrat odložili, zaradi tega ali onega vzroka.

Kar zadeva naloge „marsa 2“ so mnenja zelo deljena. Nekateri menijo, da bo pristal na Rdečem planetu in pripeljal nanj vozilo, podobno lunohodu. Drugi spet menijo, da bo samo obletel planet in se potem vrnil na Zemljo, kar pa je izredno malo verjetno, ker predpostavlja zelo, zelo zapletene matematične probleme, ki jih ni še nihče niti nakazal, saj bi moral „mars 2“ praktično prepotovati ves sončni sistem. Niti TASS, kot je že navada, ni sporočila nobene podrobnosti o nalogah nove medplanetarne ladje.

PEPEL MAJORJEVEGA TRUPLA NA POBOČJIH EVERESTA

V vasi Gorakšep na podnožju ledenika Khumbu v masivu Everesta so sežgali truplo 32-letnega majorja Bahugune, ki je bil indijski član mednarodne odprave na Everest ter je umrl zaradi telesne izčrpanosti in hudega mraza.

Del pepela njegovega trupla so raztresli v bližnjem gorovju, ostalega pa so poslali njegovi vdovi.

Indijski major je bil v skupini plezalcev, ki so naskočili najvišjo goro na svetu po zahodnem grebenu. **Bil je skupaj z Avstrijcem Wolfgangom Axtom, ko ju je zajela strašna nevihta.**

Mednarodna odprava šteje gornike iz 13 držav. Ena skupina je skušala priti na vrh po zahodnem grebenu, druga pa po jugozahodnem, kamor doslej še ni stopila človeška noga.

ŠALA

Husein Bakišev iz Agdasa je bil večkrat žrtev šal svojih someščanov. Ko je zadnjič v restavraciji kosil, so ga nenadoma gostje prestrašeni opozorili, naj se čimbolj mirno umakne od svoje mize, ker je pod njo nevarna strupena kača, Husein, ki je mislil, da je to spet ena izmed njihovih šal, jim je le odgovoril:

„Bil bi že čas, da bi prenehali s tem norčevanjem!“ in je jedel naprej.

Imel je veličasten pogreb. Pod mizo je bila res ena najbolj strupenih kač na svetu.

ŠPORT — ŠPORT — ŠPORT — ŠPORT

Chelsea — Real Madrid 2:1

V Atenah je angleška enajstorica Chelsea v petek, 21. maja, osvojila pokal pokalnih prvakov. V dodatni pokalni tekmi (prva je bila v sredo, 19. maja, prav tako v Atenah, končala se je remi 1:1) so Angleži zasluženo premagali ustrezno moštvo Real Madrida z rezultatom 2:1 (2:0). S to zmago je prišel pokal že četrtič v posest Angležev.

● V mednarodni nogometni tekmi je 20. maja Švedska premagala Finsko 4:1 (0:1).

GERDI SPRINGER K STURMU

Gerdi Springer, imenovan tudi „Herrera“ iz Celovca, ljubi senzacije. Potem ko je leta pred nekaj dnevi izjavil, da bo ostal v letu 1971/72 ali pri Rapidu, ali pa bo prevzel trenersko službo pri koroškem klubu Radentheinu, je v sredo, 19. maja, nenadoma podpisal pogodbo za Sturm Gradec. S tem se Gerdi Springer, po enem letu odsotnosti, ponovno vrača k moštvu, pri katerem je dosegel svoje največje nogometne uspehe.

Ivanhoe

63

»To je res božja sodba,« je rekel veliki mojster in pogledal v nebo. »Fiat voluntas tua!« (Zgodi se tvoja volja.)

ŠTIRIINŠTIRIDESETO POGLAVJE

Ko so prvi osupli trenutki minili, je Wilfred Ivanhoeski vprašal velikega mojstra kot bojnega sodnika, ali je moško in pravično opravil svojo branilsko dolžnost.

»Opravil si jo moško in pravično,« je odvrnil veliki mojster; »zato proglasim devojko za svobodno in nedolžno. Orožje in truplo preminulega viteza sta zmagalcu na razpolago.«

»Nočem ga oropati njegovega orožja,« je rekel vitez Ivanhoeski, »niti ne obsoditi njegovega trupla v sramoto. Za krščanstvo se je boril in božja roka, ne človeška, ga je danes podrla na tla. A njegov pokop naj bo tih, kakor se spodobi možu, ki je padel v krivičnem boju. In zastran dekleta —«

Prekinil ga je topot konjskih kopit, ki so se bližala tako naglo in v tolikšnem številu, da se je zemlja tresla pod njimi. Črni vitez je pridirjal na borišče; sledila mu je velika truma oboroženccev in več vitezov v popolni bojni opravi.

»Prepozno prihajam,« je rekel, gledaje okoli sebe. »Sam sem hotel obračunati s tem Bois-Guilbertom. Ivanhoe, ali je bilo prav, da si se lotil take prigode, ko se komaj držiš v sedlu?«

»Nebo samo si je izbralo tega oholega moža za žrtev, gospod in vladar,« je odvrnil Ivanhoe. »Ni mu bila namenjena čast, da bi poginil tako, kakor ste vi hoteli.«

»Mir mu bodi,« je rekel Rihard, resno zroč na mrliča. »Bodi kakorkoli, hraber vitez je bil in viteško je umrl v svojem jeklenem oklepu. A nikar ne tratimo časa — stori svojo dolžnost, Bohun!«

Eden izmed vitezov, ki so spremljali kralja, je stopil naprej in položil Albertu de Malvoisinu roko na ramo, rekoč: »Zaradi veleizdaje te proglasim za ujetnika.«

Veliki mojster je stal dotlej v molčeči osuplosti nad nastopom tolikih vojakov. Zdaj se je oglasil.

»Kdo se upa prijeti viteza Zionskega templja v območju lastnega preceptorija in vpričo velikega mojstra? In na čigav ukaz se opira ta drzna žalitev?«

»Jaz ga primem,« je odvrnil vitez, »jaz, Henrik Bohun, grof Esseški, lord, veliki konetabel angleški.«

»In prime ga po ukazu tukaj prisotnega Riharda Plantageneta,« je rekel kralj ter privzdignil naličnik. »Konrad Mont-Fitchet, blagor ti, da nisi moj podanik. A ti, Malvoisin, boš umrl s svojim bratom Filipom vred, preden bo svet za teden dni starejši.«

»Uprem se tvoji sodbi,« je rekel veliki mojster.

»Tega ne moreš, ošabni templjar!« je odvrnil kralj. »Ozri se in poglej: angleška zastava vihra nad tvojimi stolpi namesto tvojega templjarskega prapora! Bodi pameten, Beaumanoir, in ne poizkušaj jalovega upora, zakaj tvoja roka je v levjem žrelu.«

»V Rim se pritožim zoper tebe,« je rekel veliki mojster, »zaradi kršitve svoboščin in pravic našega reda.«

»Pritoži se,« je rekel kralj, »a zaradi samega sebe mi zdaj ne očitaj kršitve. Razpusti svoj kapitelj in odpravi se s svojimi pristaši v najbližji preceptorij, če najdeš takega, ki ni bil pozorišče izdajalskih zarot zoper angleškega kralja. Ali pa ostani, če hočeš, ter bodi naš gost in priča naše pravičnosti.«

»Gost naj bom v tej hiši, kjer bi moral ukazovati?« je vzkliknil templjar. »Nikdar! Kaplani, zapojte psalm Quare fermuerunt gentes! (Zakaj hrume narodi.) Vitezi, služabniki svetega Templja, zberite se okoli prapora Beau-séanta!«

Veliki mojster je govoril z dostojanstvom, ki je spravilo celo angleškega kralja v zadrego ter vlilo njegovim osuplim in prestrašenim pristašem novega poguma. Zbrali so se okoli njega kakor ovce okoli psa čuvaja, kadar zaslišijo volkovo tulenje. Vendar pa niso kazali boječnosti zmedene črede; njih obrazi so bili mrki od izzivanja, njih pogledi so izražali sovraštvo, ki se mu z besedami niso upali dati duška. Strnili so se v temno vrsto štrlečih kopij, kjer so se belile halje vitezov izmed temnih oblek njihovih spremljevalcev nalik osvetljenim robovom črnega oblaka. Množica, ki je v prvem trenutku zagnala ogorčen krik, je zdaj utihnila in molče strmela na to trumo izvežbanih bojevnikov, ki jih je bila tako nevojaško izzvala in pred katerimi se je zdaj plašno odmikala.

Ko je grof Esseški videl, da templjarji zbirajo svojo moč, je izpodbodel konja ter dirjal sem in tja, da bi uredil svoje spremljevalce zoper tako strašnega nasprotnika. Riharda pa, kakor da mu ugaja nevarnost, ki jo je povzročil negov prihod, je počasi zajahal ob templjarski vrsti in zaklical: »Kaj gospoda! Ali ni med tolikimi hrabrimi vitezi nikogar, ki bi si upal zlomiti kopje z Rihardom? Gospoda templjarji, vaše dame morajo biti same zagorelke, če niso vredne iveri enega kopjišča!«

»Bratje Templja se ne borijo za take prazne posvetne namene,« je odvrnil veliki mojster in zajahal na čelo svoje trume; »in v moji navzočnosti ne bo s teboj, Rihard Angleški, noben templjar prekrižal kopja. Papež in vladarji naj razsodijo najino pravdo in odločijo, ali se krščanskemu vladarju spodobi dajati potuho stvári, za kakršno si se danes ti zavzel. Odhajamo, ne da bi izdrli meč, če nas ne bo nihče napadel. Tvoji časti zaupamo orožje in redovno imetje, ki ga pustimo za seboj, in na tvojo vest odložimo pohujšanje in žalitve, ki si jo danes prizadejal krščanstvu.«

To rekši je dal veliki mojster znamenje za odhod, ne da bi počakal odgovora. Njihove trobente so zabučale divjo jutrovsko koračnico, ki je bila običajno znamenje templjarjev za pohod naprej. Preuredili so se iz vrste v pohodno kolono in odjahali tako počasi, kakor so njih konji le mogli stopati, kažoč na ta način, da se umikajo samo po volji svojega velikega mojstra, nikakor pa ne iz strahu pred večjo močjo nasprotnikov.

»Tako mi svetlega čela naše Gospe!« je rekel kralj Rihard, večna škoda je, da ti templjarji niso enako zanesljivi, kakor so hrabri in poslušni.«

Nalik boječemu psu, ki šele zalaja, ko mu je predmet njegovega izzivanja obrnil hrbet, je množica zagnala slaboten krik, ko je zadnji voj templjarske trume zapustil borišče.

Med hrupom, ki je spremljal odhod templjarjev, ni Rebeka ničesar videla in slišala. Omotična je ležala v naročju svojega starega očeta, skoraj ne da bi se zavedala naglih izprememb okoli sebe. Toda naposled ji je ena sama Izakova beseda vrnila omajano zavest.

»Pojdiva, draga hč,« je rekel, »pojdiva, moj vrnjeni zaklad, in vrziva se dobremu mladeniču k nogam.«

»Ne tako,« je dejala Rebeka, »oh, ne, ne, ne! V tem trenutku si ne upam govoriti z njim, zakaj — joj meni! — povedala bi več, nego — — Ne, oče, neutegoma se odpraviva s tega strašnega kraja.«

»Ali, hči! Mar naj tako zapustiva njega, ki je prišel kot hraber mož z mečem in ščitom, ne meneč se za svoje lastno življenje, da bi te rešil iz ujetništva? Tebe, hčer ljudstva, ki je tuje njemu in njegovim ljudem! Ta usluga je vendar vredna hvaležnosti in priznanja.«

»Da, da!« Največje hvaležnosti in najbolj vdanega priznanja,« je dejala Rebeka, »in zmerom, zmerom bo tako. A zdaj ne —

KARL ROJŠEK: (Nadaljevanje in konec)

Po šestdesetih letih

Zaklical sem na vse grlo: „Teta, teliček mi je ušel!“

In res, teta me je slišala, a namesto za teletom jo je ucvrla za menoj, in o, poštajna, kako mi jih je nadevala! Nobenega pri-da „orožja“ nisem imel, da bi se branil pred pobesnelo žensko, samo zobe sem imel takrat dobre in sem se tudi zanesel nanje. Kot pes sem hlastnil po njeni roki, ki me je tako neusmiljeno držala, in pošteno ugriznil. Ona me je zaradi bolečin izpustila in vpila za menoj, ko sem jo ucvrl: „Čakaj, da pride gospodar domov! On ti jih bo pa že naložil!“ Da pa on ne udari malo, to sem vedel, ne da bi mi ona še kaj dokazovala.

Dobro se še sedaj spominjam tega, čeravno je že precej vode odteklo iz Boljske v Savinjo. Od hleva stopim proti hiši, prag je danes betonski, veža ni več obokana. Levo so vrata v malo sobo, desna vodijo v veliko. Potrkam na sobne duri, slab ženski glas mi pravi, naj vstopim. Na zapečku je sedela slabotna ženica stara čez 50 let, in si zdravila gripo, ki jo domala vsako leto obišče.

„Oprostite, ker vas nadlegujem! Saj je tukaj pri Rutarju?“

„Ja, je. Kaj pa bi radi?“

„Ali še živi stari in ona?“ jo vprašam naprej.

„Ja, še živi; pač pa je bolan in leži tukajle v kamri. Sicer bo pa kmalu vstal; ona je že pred kakšnimi osmimi leti umrla. Sedaj sem sama ostala s starim očetom.

„Kaj ste vi sedaj gospodarica?“ sem jo vprašal, in hkrati omenil, da sem bil nekoč tukaj za pastirja.

„Da, sama sem, mož mi je pred dvema letoma umrl. Sin in hčerka sta šla od hiše in se poročila; nobeden noče več ostati na gruntu; razmere, kakršne so bile pri nas, so jih odtujile domu.“

Naenkrat se odprejo kamrična vrata in stari Rutar stoji pred menoj kot okostnjak, sama koža na suhih kosteh, mrliški obraz, oči pa še zmeraj prodorne. Ustrašil sem se ga, sicer ne tako kot nekdaj, saj ko bi ga srečala tista sapa, s katero sem prisopihal tja gor, bi ga vrgla.

„Dober dan, stric!“ sem ga pozdravil. „Ali me še kaj poznate?“

Z eno roko se je držal za suhe prsi, z drugo se je oprijemal podbojev in kašljal.

„Oh, oh, kako boli tukaj notri! Nič te ne poznam; kdo pa si?“

„Ali se še kaj spomnite daleč nazaj pred prvo vojno na pastirčka Korlna?“ in sem mu ponudil roko. Nič več krvi ni bilo v tej roki, mrzla je bila, dasiravno jo je pravkar potegnil izpod odeje. Nič se ni mogel spomniti name in je bilo tudi bolje, da se ni, saj bi se pri tem lahko spomnil na tisti odlomljeni cepec, ki je ležal za veliko javorovo mizo na klopi v kotu pod božjim razpelom. Kot majhen fantič sem moral poklekniti, če sem hotel doseči skledo s pripravljeno jedjo. Zvečer, ko sem bil utrujen, sem večkrat z žlico namesto v skledo, jaz zaspane, segel mimo sklede. Takrat je pel cepec svojo pesem. Na takšne prizore iz mladostnih dni ga nisem hotel spominjati, saj ga usoda itak v starosti huje tepe, kot je on mene v mladosti. Počasi se je obrnil, šel v kamro in me vprašal, če znam popraviti žepno svetilko, ker mu noče goreti. Rade volje sem mu ustregel, nakar mi pravi:

„Ja, kje si pa ti doma?“ in se spet odkašlja.

„V Avstriji,“ sem mu odvrnil, „v Celovcu!“

„A, tako! Saj tam sem pa jaz že bil pri soldatih. Khm, khm,“ se je odkašljal in zopet oddrsal v kamro. Snaho sem vprašal, koliko let šteje tast.

„Drugega aprila jih bo imel 90.“

„No, in kako živite?“ sem vrtal naprej.

„Bodi Bogu potoženo, v peklu živim od prvega dne ko sem prestopila ta prag. S Kozjanskega sem doma, imela pa sem doli v trgu sestro, katero sem večkrat obiskala. Nekoč sem bila dalje časa pri njej; in kakor povsod ob nedeljah, smo se tudi tukaj sešli po prihodu iz cerkve z različnimi ljudmi. Tako sem spoznala svojega bodočega moža, ki je bil sin tega starca. Dasiravno me je stari po strani gledal, ker se pač ni nadejal bogate dote, je najina ljubezen rasla. In tako sva se vzela, upajoč, da se stari nekoč le omehča. Štirinajst let sva garala in šele po teh letih je prišla nad njega slaba ura, da je sinu le prepisal posestvo. Bolje bi bilo, da bi naju spodil, ker bi jaz imela vsaj mir. Tako mi je pa stari pri vsaki priliki očital, da nisem nič prinesla k hiši, zato tudi nimam nič za ukazovati. Res nisem prinesla drugega kot zdrave roke, ki pa tudi nekaj odtehtajo.

Poslej nisem dosti govorila z njim, čeravno me je izzival; ker, če molčiš, devetim odgovoriš. Ker se pa nisem spustila z njim v pogovor, se je večkrat lotil svojega sina, zakaj je vzel beraško ‚candro' (ničvredna ženska). S to ‚poslastico' ga je nepreneho-ma pital. Posledica tega je bila, da je moj mož začel pijančevati, sprva po malem, toda vztrajno in čedalje več. V pijanosti si je privoščil tudi očeta s pikrimi besedami, potem se ga je lotil celo dejansko.

Toda stari se ni zmenil za sinove očitke in udarce. Prizori so se ponavljali čezdalje huje, tako da je bil mož pozneje tirán za celo hišo. V pijanosti je razbil vse, kar mu je prišlo pod roke. Sin in hčerka sta jo kmalu popihala, ker nista hotela biti priča tega nevzdržnega življenja. Ostala sem sama med dvema kamnoma in v takem vzdušju se je moj mož pred 2 letoma obesil. Sedaj sem ostala sama s starcem, kateremu strežem in ga čistim, da mi glede tega ne more nič očitati. Da sem pa ‚candra', ki nisem nič prinesla k hiši, mi je pa še prejšnji teden poočital.

Po denarju me je sodil pred sedemindvajsetimi leti in me še danes. Jaz pa trpim, nikamor ne morem, otroka sta poročena, človeka za delo pa ni dobiti. Delo kliče v hlevu, kliče v svinjaku, pospravljanje, kuha in še strežba bolnika, ki zahteva, da najprej njemu ustrežem, sicer sem ‚pankert' beraški. Bog naj preloži to moje trpljenje, sicer mi je obupati!“ Zajokala je in hitela v hlev.

Stari je zakašljal, odprl kamro in kot skelet zopet stal pred menoj z vprašanjem, če se tudi v Avstriji ljudje končujejo.

„Kako to mislite, stric?“ ga vprašam.

„No, takole!“ in je pokazal s prstom okoli vratu.

„Ne, ne, se jim ni treba,“ mu rečem.

„Če si bil ti res kdaj pri meni, potem veš, da smo imeli veliko javorovo mizo, pa jo je ona dala ven in je tole majhno postavila noter. No, kaj praviš na to?“

Če bi se mi bolnik ne smilil, bi mu prav rad povedal, da je tudi tisti cepec izginil, pa sem ga rajši potolažil:

„Stric, za vaju dva je tudi ta miza dosti velika.“ Ker me je še vprašal, če kdaj tudi v Avstriji sneži ali dežuje, sem vedel, da starčku, ki je zakrivil toliko gorja v svoji družini, že peša razum. Poslovil sem se od dveh trpinov: on jo prestaja zaradi svoje trdovratne skoposti, ki je zakrivila toliko gorjá svoji lastni družini in drugim; ona pa je žrtev te skoposti in ni prav nič kriva, da je prišla brez dote na to kmetijo. Vsaka dekla ima plačo, le ona, ki je bila za vse pri hiši, je nima.

Njemu, ki ga smrt že vabi s koščeno roko, naj bo Bog milostni sodnik! Njej pa želim, da se ji vsaj večer življenja obrne na bolje. Da, kadar bo zmagala ljubezen nad sovraštvom in bo revščina tudi spoštovana, v kolikor bo še ostalo, takrat tudi jaz ne bom imel več razloga pisati v bodoče žalostne zgodbe.

France Bevk:

Žive barve

Na jugu povsodi: cvetje, cvetje, cvetje —
na brdu, v dolini: cvetje, cvetje, cvetje —
na obronku njiv,
ob lehah vinogradov: cvetje, cvetje, cvetje —
in belo cvetje in rdeče cvetje
češenj in breskev in pisano jabolčno cvetje;
kot pisana krila prirode ves svet je,
kot oblaki obžarjeni — — —

In izza oblakov obžarjenih kukajo žarki:
triliranje ptičic, trli, trli, trli se v plan gubi;
visoko, visoko v višini jarki
klic orla kroži; iz zemlje pesem in cvet kipi.

Dvoje se rož je druga k drugi nagnilo . . .
dvoje src razodelo . . . In v prsih trpina
veselje je vzkiilo,
ko je širil v pesem in cvetje roke,
v padajoče cvetje koprneče roke — — —

Skupaj greva lahko drugam . . .

Zdravnik: „Pa poglejva torej . . . Vrat naju boli in težko požirava. Kaj naj napraviva, moj dragi?“

Bolnik: „Hm, gospod doktor, če vi ne veste, pa pojdiva skupaj k drugem zdravniku.“

Nečimrnost

Ona: „Ali misliš, da često gledanje v zrcalo povečuje mojo nečimrnost?“

On: „Kaj še! Samo tvoja domišljija je večja!“

Razumljivo

„Ančka, zakaj si pa na pismo napisala datum 10., ko smo vendar danes šele tretjega?“

„Ker boš pismo ti odnesel na pošto.“

---

oh, oče, zaradi svoje ljubljene Rahele mi usliši prošnjo — zdaj ne!«

»Ali ne,« ji je prigovarjal Izak, »imeli naju bodo za bolj nehvaležna od psov!«

»Saj vidiš, dragi oče, da je kralj Rihard z njim in da —«

»Prav imaš, moja dobra, moja modra Rebeka! Pojdiva od tod, pojdiva od tod! Kralj bo potreboval denarja, saj se je pravkar vrnil iz Palestine, kakor pravijo, celo iz jetništva; in če bi potreboval pretveze, da ga izsili, bi jo utegnil najti v mojih nedolžnih poslih z njegovim bratom Johnom. Od tod, od tod! Hitiva!«

Zdaj je jel on priganjati hčer; odpeljal jo je z borišča in jo v nosilnici, katero je bil priskrbel, varno spravil v hišo rabija Natana.

Medtem ko se je Židinja, ki je bila njena usoda glavno zanimanje današnjega dne, neopaženo odstranila, je bila pozornost vsega ljudstva uprta v Črnega viteza. Ozračje se je zdaj treslo od klicev: »Dolgo naj živi Rihard Levjesrčni! Dol s prevzetnimi templjarji!«

»Kljub vsej tej ustni zvestobi,« je rekel Ivanhoe grofu Esseškemu, »je bilo prav, da je vzel kralj tebe s seboj, plemeniti grof, in toliko tvojih zanesljivih spremljevalcev!«

Grof se je nasmehnil in zmajal z glavo.

»Hrabri Ivanhoe,« je rekel Essex, »tako dobro poznaš našega gospodarja in ga imaš vendar za zmožnega take modre previdnosti! Korakal sem proti Yorku, ker sem bil slišal, da se hoče princ John tam postaviti svoji stranki na čelo; a spotoma sem srečal kralja Riharda, ko je kakor klativitez dirjal semkaj, da bi s svojo edino roko osebno končal to prigodo med templjarjem in Židinjo. Skoraj zoper njegovo voljo sem ga spremil s svojo četo.«

»In kakšne so novice iz Yorka, vrli grof?« je vprašal Ivanhoe. »Ali se nam bodo uporniki postavili po robu?«

»Nič bolj, nego bi se decembrski sneg uprl julijskemu soncu,« je odvrnil grof. »Razhajajo se; in kdo drug bi nam mogel prinesti to novico kakor John sam?«

»Izdajalec! Nehvaležni, nesramni izdajalec!« je vzkliknil Ivanhoe. »Ali ga ni velel Rihard takoj prijeti?«

»Oho,« je odvrnil grof, »sprejel ga je, kakor da sta se srečala po lovskem izletu, nato pa je pokazal name in na naše oborožence, rekoč: ‚Vidiš, brat, nekaj jeznih ljudi imam s seboj; najbolje bi bilo, da greš k najini materi, ji predaš moj dolžni, spoštljivi pozdrav in ostaneš pri njej, dokler se duhovi ne pomirijo.'«

»In to je bilo vse, kar je rekel?« je vprašal Ivanhoe. »Človek bi skoraj dejal, da kralj s svojo prizanesljivostjo sam izziva ljudi k izdajstvu.«

»Prav tako, kakor bi lahko rekli, da tisti, ki se spusti v boj z nezaceljeno težko rano, sam izziva smrt,« je odvrnil grof.

»To šalo ti odpustim, lord grof,« je rekel Ivanhoe; »a pomni, da sem jaz tvegal samo svoje lastno življenje, Rihard pa blagor svojega kraljestva.«

»Tisti,« je rekel Essex, »ki se posebno malo zanimajo za svoj lastni blagor, se malokdaj dosti menijo za blagor drugih. A dajva, podvizajva se v grad, zakaj Rihard namerava kaznovati nekaetre podrejene člane zarote, čeprav je glavi prizanesel.«

Po sodnih obravnavah pri tej priliki, ki so obširno opisane v Wardourskem rokopisu, je videti, da je Maurice de Bracy ušel preko morja in stopil v službo Filipa Francoskega; Filipa de Malvoisina in njegovega brata Alberta, templestowskega preceptorja, so obglavili, čeprav je bil Waldemar Fitzurse, duša zarote, samo izgnan; in princa Johna, zaradi katerega je bila nastala, ni zadela z bratove strani niti kaka posebna graja. Toda nihče ni pomiloval obeh Malvoisinov, zakaj njiju smrtna kazen je bila več ko zaslužena s premnogimi verolomnimi, okrutnimi in trinoškimi dejanji.

Kmalu po božji sodbi so pozvali Cedrica Sasa na dvor kralja Riharda, ki je zaradi pomirjanja grofij, nahujskanih ob bratovem častihlepju, tisti čas bival v Yorku. Cedric se je nad tem vabilom nemalo zmrdoval in godel, a poslušnosti mu ni odrekel. Rihardova vrnitev je bila itak upihnila vsako nado, ki jo je še imel, da bi se saški kraljevski rod kdaj vrnil na angleški prestol; zakaj, naj bi se bili Sasi še tako postavili v primeru državljanske vojne, vsekakor je bilo jasno, da ne bi mogli ničesar opraviti zoper neoporečno gospostvo kralja Riharda, ki ga je narod ljubil zaradi njegovih osebnih dobrih lastnosti in vojne slave, čeprav je bilo njegovo vladanje hote malomarno in je zdaj grešil s tem, da je prerad prizanašal, zdaj s tem, da se je nagibal k despostvu. Mimo tega si niti Cedricova okorna bistroumnost ni mogla prikriti, da se je njegov načrt popolnega zedinjenja Sasov s pomočjo zakonske zveze med Roweno in Athelstanom zaradi odpora obeh prizadetih popolnoma izjalovil. To je bila kakopak okolnost, ki je v svoji vnemi za saško stvar ni mogel slutiti; in še zdaj, ko sta mu bila oba tako očitno pokazala svoje namere, mu skoro ni hotelo v glavo, da bi se dva Sasa kraljevskega pokolenja iz osebnih razlogov branila zveze, ki je bila tolikanj potrebna za obči blagor naroda. A stvar ni bila zato nič manj gotova: Rowena je že od nekdaj kazala svoj odpor zoper Athelstana, in zdaj je tudi Athelstane enako jasno in odločno proglašal svoj sklep, da se ne bo nikoli več potezal za roko lady Rowene. Še Cedricova prirojena trma se je ustrašila teh zaprek, in ko je hotel napraviti zadnji poskus, da bi pregovoril Athelstana, je našel tega od mrtvih obujenega potomca saških kraljev nalik kmetiškim plemičem naših dni zapletenega v srdito vojno s svečeništvom.

Videti je, da se je po vseh njegovih smrtnih grožnjah zoper opata pri Svetem Edmundu Athelstanova maščevalnost nekaj zaradi njegovega prirojenega malomarnega in dobrodušnega značaja, nekaj pa zaradi prošnja njegove matere Edithe, ki je bila kakor večina gospá (tistih dni), zelo naklonjena duhovščini, dokaj unesla; zadovoljil se je s tem, da je za tri dni ob skopi hrani zaprl opata in njegove menihe v coningsburške ječe. Zaradi te okrutnosti mu je opat zagrozil z izobčenjem in sestavil strašanski spisek želodčnih in črevesnih muk, ki jih je moral s svojimi menihi pretrpeti zaradi tega trinoškega in krivičnega zapora. Cedric je našel svojega prijatelja tako zavzetega s tem sporom in z ukrepi, s katerim so mu grozili svečeniki, da ni bilo v njem nikakega prostora za druge misli. In ko je izrekel Rowenino ime, ga je plemeniti Athelstane poprosil za dovoljenje, da sme izpiti polno čašo na njeno zdravje in na to, da bi bila kmalu nevesta bratranca Wilfreda. Stvar je bila tedaj brezupna. Z Athelstanom ni bilo moč ničesar opraviti; Wamba je to izrazil z besedami, ki so nam ostale po Sasih do današnjih dni: »Bil je petelin, ki se ni hotel tepsti.«

Med Cedricom in odločitvijo, po kateri je hrepenela ljubeča dvojica, sta stali zdaj samo še dve zapreki: njegova trdovratnost in njegova mržnja do normanskega kraljevskega rodu. Prvo čustvo se je počasi umikalo varovankinemu laskanju in ponosu, s katerim je nehote gledal na sinovo slavo. Razen tega ni bil nedovzeten za čast, da zdaj, ko so bile prvenstvene pravice potomca Edvarda Spoznavalca za zmerom opuščene, spoji svojo lastno kri z Alfredovim rodom. Cedricov odpor nasproti normanskemu kraljevskemu rodu je bil takisto že zelo omajan — prvič, ker je videl, da ni moč osvoboditi Anglije gospostva nove vladarske hiše — nagib, ki v podanikih zelo pospešuje razvoj zvestobe nasproti kralju de facto; in drugič, zaradi osebne ljubeznivosti kralja Riharda, ki mu je Cedricova osorna poštenost ugajala in ki je, da govorimo z besedami Wardourskega rokopisa, tako ravnal s plemenitim Sasom, da je ta pristal na poroko svoje varovanke Rowene in svojega sina Wilfreda Ivanhoeskega, še preden je bil teden dni v gosteh na dvoru.

(Dalje prihodnjič)

TV tedenski program TV

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 30. 5.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 31. 5.: 7.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — TOREK, 1. 6.: 13.45 Informacije — Športni mozaik — Ura pesmi. — SREDA, 2. 6.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom. — ČETRTEK, 3. 6.: 13.45 Informacije — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev — Koroška sinoda. — PETEK, 4. 6.: 13.45 Informacije — Veseli val. — SOBOTA, 5. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA

Ker tokrat ni bilo časa za prevajanje, objavljamo avstrijsko televizijo kar v originalu. Cenjene bralce prosimo za razumevanje!

SONNTAG, den 30. Mai: 16.50 Für Kinder von 6 Jahren an: Achtung, Löwe! — 17.10 Für Kinder von 11 Jahren an: 28 Tage Wasser und Wind — 17.55 Für die Jugend von 14 Jahren an: Kontakt — 18.25 Opernführer — Don Giovanni — 18.55 Familie Petz. Gute-Nacht-Sendung — 19.00 Zeit im Bild — 20.15 Ich log die Wahrheit. — 21.55 Zeit im Bild — 22.10 Sieben Diebe. Kriminalkomödie.

MONTAG, den 31. Mai: 15.45 Für Kinder von 6 Jahren an: Zwei Bleistifte — 15.55 Für die Jugend von 14 Jahren an: Spotlight — 17.45 Vorarlberg — 18.30 Der Lokführer. Gute-Nacht-Sendung — 18.35 Geheimnisse des Meeres — 19.25 ORF heute abend — 19.30 Zeit im Bild — 20.15 Der Minister und die Ente. Komödie.

DIENSTAG, den 1. Juni: 18.00 Walter and Connie — 18.20 Der Lokführer. Gute-Nacht-Sendung — 18.50 Yancy Derringer — 19.16 ORF heute abend — 19.30 Zeit im Bild — 20.15 Rendezvous mit Tier und Mensch — 21.00 Eine glückliche Scheidung. Filmkomödie.

MITTWOCH, den 2. Juni: Schulfernsehen: 10.00 Was könnte ich werden? — 16.30 Für die Kinder von 6 Jahren an: Das Gartenfest — 17.10 Für die Jugend von 11 Jahren an: Das kleine Sport-ABC — 18.00 Parlons francaise — 18.20 Der Lokführer. Gute-Nacht-Sendung — 19.16 ORF heute abend — 19.30 ORF heute abend — 19.40 Ajax Amsterdam:Panathinaikos Athen. 1. Spielhälfte — 20.40 2. Spielhälfte — 21.30 Zeit im Bild — 21.45 Der Pakt.

DONNERSTAG, den 3. Juni: Schulfernsehen: 10.00 Nationalchina — Taiwan — 10.30 Die Stadt macht Geschichte — 18.20 Der Lokführer. Gute-Nacht-Sendung — 18.50 Immer wenn er Pillen nahm — 19.16 ORF heute abend — 19.30 Zeit im Bild — 20.15 Procryl für Rosenbach — 21.45 Wien — Stadt mit vielen Gsichtern — 22.45 Zeit im Bild.

FREITAG, den 4. Juni: Schulfernsehen: 10.00 Quellen der Geschichte: Aquileia — 10.30 Zu Gast bei Christine Lavant — 18.00 Die grüne Welt: Internationales Agrarmagazin — 18.20 Der Lokführer: Gute-Nacht-Sendung — 18.25 Österreich-Bild — 18.50 Bunny und seine Kumpane — 19.16 ORF heute abend — 19.30 Zeit im Bild — 20.15 Aktenzeichen XY — ungelöst — 21.15 Stadtgespräche: Pro Austria — 22.30 Zeit im Bild — 22.45 Zum Wochenende unterwegs — 23.40 Aktenzeichen XY — ungelöst — Meldungen und Reaktionen.

SAMSTAG, den 5. Juni: 16.30 Für Kinder von 5 Jahren an: Das kleine Haus — 16.55 Für die Familie — 18.00 Wochenmagazin — 18.20 Der Lokführer. Gute-Nacht-Sendung — 18.25 Kultur — aktuell — 18.50 Guten Abend am Samstag ... sagt Heinz Conrads — 19.16 ORF heute abend — 19.30 Zeit im Bild — 21.15 Sportjournal — 21.45 Zeit im Bild — Nachtausgabe — 22.00 Ritt im Wirbelwind. Wildwestfilm.

TELEVIZIJA LJUBLJANA

NEDELJA, 30. V.: 8.45 Po domače v Dolskem — 9.10 Kmetijska oddaja — 9.55 Mozaik — 10.00 Festival JRT — 12.45 Otroška matineja — Športno popoldne — 18.05 Tajnica Andyja Hardyja — 20.00 TV dnevnik — 21.25 Videofon — 21.40 Poročila — 21.55 Športni pregled.

PONEDELJEK, 31. V.: 8.30 Bled — festival JRT — 14.45 TV v šoli — 17.35 Tigerček Peter — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Ljudje v soseski — 19.05 Mladi za mlade — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Ustavna razprava — 20.50 H. James: Pesnikova pisma — drama TV Beograd — 21.50 Večer z Ivanom Mohoričem — 22.30 Poročila.

TOREK, 1. VI.: 8.30 Bled 71 — 14.45 TV v šoli — 17.45 E. Peroci: Nina in Ivo — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Slovenski Top-pops — 19.00 Mozaik — 19.05 Oceanografija — 19.30 Starši in otrok — 1940. Pet minut za boljši jezik — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Ozri se v gnevu — ... I. Petrič: Intarzije za pihalni trio in ansambel — ... Poročila.

SREDA, 2. VI.: 8.30 Bled 71 — 14.45 TV v šoli — 16.10 Kolesarska dirka — 17.45 Pika Nogavička — švedski film — 18.15 Ozbornik — 18.30 Glasbena oddaja — 19.05 Naš ekran — 19.30 London: Nogometni finale za pokal prvakov — Ajax : Parathinaikos — prenos v barvah — 21.35 Propagandna oddaja — 21.40 Udo 70 — 22.45 Poročila.

ČETRTEK, 3. VI.: 8.30 Bled 71 — 14.45 TV v šoli — 17.45 Veseli tobogan: Ljutomer — I. del — 18.15 Obzornik — 18.30 Poljudno znanstveni film — 19.05 Enkrat v tednu — 19.20 Vse življenje v letu dni — serijska oddaja — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Četrtkovi razgledi — 21.25 L. Pirandello: Moj svet — ... 400 let slovenske glasbe: Pavel Šivic — ... Poročila.

PETEK, 4. VI.: 8.30 Bled 71 — 14.45 TV v šoli — 17.30 Vijavaja — Ringaraja: Pavel Golia — 18.15 Obzornik — 18.30 Glasbena oddaja — 18.45 Variete — 19.00 Mestece Peyton — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Naj živi Henrik IV., naj živi ljubezen — 22.20 Glasba iz studia B — zabavno glasbena oddaja — 23.00 Poročila.

SOBOTA, 5. VI.: 8.30 Bled 71 — 15.00 Giro d'Italia — 16.00 Atletika za Hanžrkovičem memorial — 17.10 Obzornik — 17.25 Rim: Košarka Evropa:Italija — prenos — 19.00 Plus pet — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Kmečka ohcet — 21.25 Rezervirano za smeh — 21.55 Maščevalci — serijski film — 22.45 TV kažipot — 23.05 Poročila.

Vse iz ene roke

Leeb

KOTMARA VES
KÖTTMANNSDORF
tel. 0 42 22—79 11 17

- BETONSKO PODJETJE
- VELETRGOVINA ZA GRADBENI MATERIAL

WOLFSBERG, tel. 0 43 52—29 91

Lahko si pa ogledate tudi najlepšo razstavo ploščic Avstrije.
Dostavljamo tudi v sobotah.
Informacije dobite v vseh zadevah v Kotmari vesi ali pa v Wolfsbergu.

HOČETE ZIDATI?
Vedno in vsak čas na razpolago odjemalcem
FERLACHER BETONWERK
J. Pagitz, Ferlach — Borovlje
Tel. 0 42 27 /375
(Dostavljamo tudi ob sobotah!)

Damska moda
Scheibel
v veliki izbiri v strokovni trgovini
Klagenfurt-Celovec, Kramergasse 11
Telefon 83 3 95

● **Po vesteh iz Pekinga,** ki jih je objavila kitajska tiskovna agencija „Nova Kitajska" sta prispela v kitajsko prestolnico dva ameriška znanstvenika, botanik Arthur Galston ter mikrobiolog Etham Signer. Znanstvenika prihajata iz Severnega Vietnama.

AKTUALNOSTI PO SVETU PO SVETU PO SVETU PO SVETU PO SVETU

VRHOVNO SODIŠČE SRBIJE JE POTRDILO OBSODBO MILJENKU HRKAČU

Vrhovno sodišče Srbije je v Beogradu potrdilo smrtno kazen, ki jo je veliki kazenski senat beograjskega okrožnega sodišča 7. decembra lani izrekel ustaškemu teroristu in diverzantu Miljenku Hrkaću. (Naš list je o tem tudi že poročal.) Kakor je presodilo najvišje sodišče Srbije, je bilo nedvoumno in neizpodbitno ugotovljeno, da je Miljenko Hrkać zagrešil najodurnejše povojno hudodelstvo v Jugoslaviji s tem, da je podtaknil mine v kinematografu „20. oktobar" in v garderobi beograjske železniške postaje.

ZDA PREKLICALE OMEJITVE ZA KITAJSKO

ZDA so razveljavile omejitve, uvedene leta 1950 glede uporabe dolarjev v trgovinskih kupčijah s Kitajsko. Tako je sporočilo ameriško finančno ministrstvo obenem z drugimi podobnimi ukrepi, na primer o odobritvi petrolejskim družbam, da bodo prodajale gorivo ladjam, ki plujejo pod kitajsko zastavo, ameriške ladje pa bodo odslej lahko pristajale v kitajskih pristaniščih.

POMOČ BENGALSKIM BEGUNCEM

Pomočnik visokega komisarja OZN za begunce Charles Mace je v New Delhiju izjavil, da bo svetovna organizacija skušala pomagati beguncem iz vzhodne Bengalije. Tričlanska delegacija, ki jo vodi Mace, je prispela v New Delhi, obiskali pa bodo tudi begunska taborišča in si na kraju samem ogledali kakšne so razmere.

SOVJETSKI DIPLOMAT DOBI ZAVETJE V GRČIJI

Iz Aten poročajo, da je neki visoki sovjetski diplomat zaprosil za politično zatočišče v Grčiji in da mu je grška vlada dala „začasno dovoljenje" za bivanje.

Neki predstavnik grške vlade je dejal, da je ta sovjetski dipiomat zaprosil za zavetje na atenskem letališču tik pred poletom letala, s katerim bi moral odpotovati v Sovjetsko zvezo.

Pravijo, da je za azil zaprosil prvi tajnik sovjetskega veleposlaništva.

FRANCIJA ZADOVOLJNA S SKLEPOM KMETIJSKIH MINISTROV EGS

Francoska vlada je imela pred kratkim sejo, na kateri so razpravljali o razmerah v Evropi in v svetu po odločitvi Bonna in Haaga o drsečih tečajih njihovih valut. Med razpravo je predsednik Pompidou dejal, da so razmere težavne, in opozoril na probleme, ki so se pokazali v mednarodnem monetarnem sistemu, zlasti pri graditvi zahodnoevropske gospodarske skupnosti in njegovega monetarnega sistema.

Francoska vlada pa je izrazila zadovoljstvo zaradi sporazuma, ki so ga sprejeli kmetijski ministri „šesterice" o načinu plačevanja „na mejah", to je pri uvozu in izvozu iz držav, ki so se domenile, da bodo tečaj svojih valut oblikovale svobodno. Ta sporazum ni le tehnični, temveč tudi politični uspeh, opozarja vlada, ki je bila doslej zelo zaskrbljena za bodoče evropsko sodelovanje v kmetijstvu.

NA KITAJSKEM NOVA LETALA, PODMORNICE IN TANKI

Kitajska je začela proizvajati novo lovsko letalo po lastnih načrtih, piše New York Times. Letalo ima dva motorja na reaktivni pogon in je podobno sovjetskemu lovcu mig-19. Njegov akcijski radij je 480 do 800 kilometrov.

Ameriški krogi napovedujejo, da bodo Kitajci začeli izdelovati tudi nove podmornice in tanke.

POHOD PROTI LAKOTI

V nedeljo je bil v 51. deželah sveta pohod proti lakoti, tedaj je v milijone oseb, zlasti mladine, prehodilo 56 milijonov km, kolikor znaša razdalja med Zemljo in Marsom. Pohod je bil na pobudo italijanske organizacije Mani Tese (iztegnjene roke), ki ga je predlagala lani ob 2. svetovnem kongresu za prehrano v Haagu. Italijanski pohod je bil v Rimu. Udeležilo se ga je okrog 70.000 ljudi na razdalji 25 km. Najdaljši pohod pa je bil v Kanadi: okrog 40.000 oseb je prehodilo 65 km. Vsak član pohodov je od človeka, ki ga je financiral, prejel za vsak km določeno vsoto denarja. Pohode so financirali številni državniki in ugledne osebnosti sploh. Denar je namenjen zaostalim deželam „tretjega sveta", kjer milijoni umirajo vsak dan od lakote. Na Trgu sv. Petra je z okna nagovoril tihe demonstrante papež.

TUPAMARI UGRABILI BIVŠEGA MINISTRA

Tupamari so ugrabili bivšega urugvajskega ministra za poljedelstvo.

Tupamari so skušali ugrabiti tudi bogatega industrijca Alfreda Deambrosisa, ki pa se je odločno branil, tako da so morali ugrabitelji streljati. Deambrosis je sedaj v bolnišnici zaradi ran od strelnega orožja na vratu in na ramenu.

V rokah tupamarov so še vedno britanski veleposlanik Geoffrey Jackson (ki so ga ugrabili 8. januarja), predsednik urugvajskega elektriškega podjetja Pereira Reverbel (od 30. marca) ter urugvajski industrijec Ricardo Ferres (od 13. aprila).

PO SMRTI AGAGIANIANA ŠE EN SOVJETSKI KARDINAL

V Rimu je te dni umrl v 76. letu kardinal Gregor Lazar Agagianian, bivši prefekt kongregacije za pokristjanjenje narodov in nekdanji patriarh Armenije. Oktobra 1970 se je omenjeni službi odpovedal. Po njegovi smrti je samo še en kardinal s sovjetskim državljanstvom, to je Ukrajinec Slypij. Kardinalov je zdaj še 122; od teh jih samo 97 lahko voli papeža. Za kardinala ga je imenoval papež Pij XII. leta 1946. leta 1960 je postal prefekt kongregacije za propagando. Rodil se je pod Kavkazom v okolici Tiflisa (Tbilisija). Za časa vatikanskega koncila se je prišteval med zmerne, čeprav je nosil vzdevek „rdečega" kardinala.

NEUSPEL POSKUS UDARA V ARGENTINI

V Argentini so odkrili desničarsko zaroto za strmoglavljene režima predsednika Lanussa. Vlada je izdala ukaz, naj aretirajo generala v pokoju Eduarda Rafaela Labanca, ki naj bi zaroto vodil. Druge štiri visoke častnike, od katerih so trije v pokoju, so že aretirali. Po izjavah vladnih predstavnikov je bil poskus državnega udara povsem zatrt.

Že v zadnjih tednih so se v Buenos Airesu čule govorice, da so desničarski in nacionalistični krogi skrajno nezadovoljni zaradi politike predsednika Lanussa, ki je napovedal obnovitev argentinske demokracije ter preklic prepovedi delovanja vsem političnim strankam, vštevši peronistom.

● **Innsbruške oblasti** so obsodile grškega denarnega mogotca Stavrosa Niarhosa na 209.018 šilingov globe.

Niarhosov helikopter je 22. aprila pristal nedaleč od avstrijsko-švicarske meje. Na krovu so bili sam Niarhos, njegova sestra, njegov tajnik ter smučarski učitelj. Skupina je po pristanku nataknila smučke in se odpeljala v dolino, kamor je medtem odletel tudi helikopter. Tam sta jih čakala tudi dva avstrijska carinika, ki sta helikopter zaplenila, skupino pa odpeljala na policijsko postajo.

● **Prevelika ljubezen do letal** je stala življenje mladega 14-letnega Šveda. Fant se je polastil turističnega letala, ki je bilo na privatnem letališču v Karlskogi in nekaj sto metrov po vzletu z njim strmoglavil. Mladenič se je že večkrat peljal z istim letalom, s katerim so pa upravljali njegovi prijatelji, člani aerokluba iz Karlskoga.

● **Hamburška policija** je aretirala 22-letnega Angleža ter 26-letnega in 27-letnega Nemca, pri katerih so našli 200 kg hašiša. Trojico so aretirali, potem ko so agenti našli v njihovem avtu 120 kg mamila. Drugih 80 kg hašiša so našli v malem avtobusu, ki so ga mislili prepeljati v Združene države Amerike.

● **Pozabljivi potniki** so pustili lani v vagonih japonskih železnic in na postajah skupno 950 milijonov jenov (okoli 80 milijonov šilingov) v gotovini. Njihova pozabljivost se je v primerjavi s predlanskim letom povečala za 21 odstotkov. Seveda pozabljajo Japonci tudi razne predmete od kovčkov in palic do dežnikov in zobnih protez.

Naš tednik

Izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uprave 82-6-69. — Telefon uredništva in oglasnega oddelka 84-3-58. Naročnina znaša: mesečno 10.— šil., letno 100.— šil. Za Italijo 3400.— lir, za Nemčijo 24.— DM, za Francijo 30.— ffr., za Belgijo 300.— bfr., za Švica 25.— šfr., za Anglijo 3.— f. sterl., za Jugoslavijo 60.— N. din, za USA in ostale države 7.— dolarjev na leto. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.